

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA
KNAFLJEVA ULICA ŠTEV. 1
TELEFON 55-22 DO 55-25
ROKOPISI SE NE VRACAJO
IZBAJA VSAK DAN RAZEN PONEDELJKA

SLOVENSKI POROČEVALEC

INSERATNI ODDELEK LJUBLJANA
TELEFON 25-96
POSTNI CEKOVNI RACUN LJUBLJANA ŠTEV. 6-98601-1
OGLASI PO CENIKU
MESEČNA NAROČNINA 45 DIN

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENIJE

SKLICANJE NOVIH KRAJEVNIH LJUDSKIH ODBOROV K PRVEMU ZASEDANJU

Ljubljana, 14. decembra
Prezidij Ljudske skupštine LR Slovenije je izdal danes naslednji UKAZ
Klicanju novoizvoljenih krajevnih ljudskih odborov k prvemu zasedanju
1. Novoizvoljeni krajevni ljudski odbori in ljudski odbori mest, ki so v sestavi okrajev, se sklicujejo k prvemu zasedanju po razporeditvi, ki jih bodo za vsak krajevni oziroma mestni ljudski odbor določili pristojni izvršilni odbori okrajnih ljudskih odborov.

Čemu izobraževalni tečajji?

Uspeh lanskega izobraževalnega tečaja, ki jih je obiskovalo 11 tisoč udeležencev, je vzpodbudil izvršni odbor Ljudske prosvete, da organizira te tečajje letos v mnogo večjem obsegu in s temeljitejšo pripravo.
Ne bi bilo prav, če ne bi letos dosegli še lepših uspehov. Tak smoter naj nimajo samo predavanja iz zadrugištva, temveč tudi vsi ostali predmeti. Tudi letos ne smejo biti izobraževalni tečajji namenjeni izobrazbi kmetičkih množic le zaradi izobrazbe same, temveč naj se steherni predavatelji nenehno zaveda, da morajo tečajniki dojeti predvsem perspektivo našega političnega razvoja, naše gospodarske gradnje in — kar se našega kmetičkega človeka še predvsem tiče — smer in smoter politike Partije na vasi. Za metodo našega političnega dela je značilno, da ljudi prepričujemo, zato je dolžnost vsakega aktivista, da neustrašno pojasnjuje ukrepe naše oblasti in prav tako naj bo metoda prepričevanja še prav posebej vodilo tudi za predavatelja na izobraževalnih tečajjih. S predavanji o zadrugištvu bomo kmetičkim ljudem dokazali, da je ta oblika gospodarstva koristna ne le skupnosti, temveč tudi njim samim. To bomo dokazali z dokaj podrobno razlombo organizacije zadrugištva, zakona o zadrugištvu in zadrugiških pravil. S posebno skrbjo bomo tečajnikom pojasnjevali tiste nadobnosti iz zadrugiške življenja, ki kmetu niso še razumljive, in prikazovali, kako sta kmet in njegova družina v zadrugi o gospodarsko zaščiteni, saj je to zanj najbolj važno in bistveno za njegovo odločitev. Tečajniki zadrugički pa si bodo pri teh predavanjih svoje znanje o zadrugištvu spopolnili in si utrdili zadrugično zavest, to se pravi, spoznali bodo, kako se zadrugično gospodarstvo vključuje v celotno socialistično gospodarstvo in kako naj se sieherni zadrugičnik trudi za procvit svoje zadruge, ne pa samo obiščnice.
Da pa bomo to dosegli, moramo pri tečajnikih čim bolj vsestransko razviti politično zavest. Brez razumevanja današnje stvarnosti in vsega političnega življenja ne bomo imeli pri predavanjih o zadrugištvu tistih uspehov, kot si jih želimo. Zadrugištvu je samo del — čeprav seveda zelo važen del — prizadevanja našega ljudstva v borbi za socializem. Zato bo imel predavatelj o zadrugištvu nedvomno toliko več uspeha, kolikor bolj bo svoja predavanja vseljal v predavanja iz zgodovine narodno osvobodilne borbe in FLRJ. Predavatelj tega predmeta bo namreč po odlokih Titovih in Kardeljevih govorov in člankov, objavljenih v »Berilisu« pojasnjeval udeležencem tečaja politično linijo našega partijskega in državnega vodstva od začetkov narodno-osvobodilne borbe do danes. Predavatelj, ki bo znal na podlagi rezultatov našega dela in s pomočjo tega zgodovinskega pregleda jasno prikazati tečajnikom, kako pravilna je bila vedno pot, po kateri je vodila Partija jugoslovanske narode, bo mnogo pripomogel, da bodo poslušalci razumeli tudi vprašanja zadrugištva.
Ze iz tega sledi, da se bodo morali vodstvo tečaja in tudi predavatelji nenehno zavedati omejenega splošnega in glavnega smotra izobraževalnih tečajev, da bodo morali o tem mnogo razpravljati, drug drugemu pomagati in predavanja smiselno povezovali. Istemu smotru bo služilo tudi branje in razlaga izbranih tekstov naše stare in novejšje književnosti. Ni treba misliti, da je branje literarnih tekstov na izobraževalnih tečajih samo neke vrste zabava ali odmah med drugimi bolj sproščalnimi predmeti. Nasprotno! Umetniška književna dela imajo često na bralce — posebno če jih kdo dobro prednese in razloži — mnogo večji vpliv in neredko bolj prepričujoče kot članki in razprave.
S predavanji iz naravoslovja bomo skušali odpraviti tiste zavore iz duševnosti ljudi, ki jih najbolj motijo, da bi razumeli svet okoli sebe in si pravilno razlagali različne pojave, ki jih vsak dan opazujejo v prirodi. Predvsem je treba ljudem jasno prikazati, da za pojave, ki jih opazujejo v naravi, a jih morda ne razumejo, ni treba iskati razlage v nadnaravnih silah, ko je pa razlaga znanstvenika, oprajoča se na naravne zakone, tako

Na Kolpi bo že sredi prihodnjega leta zgrajena hidrocentrala Ozalj II

Na Kolpi pri Ozlju, nedaleč od Metlike na hrvatski strani, je mesto Karlovec že pred prvo svetovno vojno zgradilo srednjeveliko hidrocentralo z zmogljivostjo okrog 2000 kilovatov. Ta centrala oskrbuje z električno energijo tudi Belo Krajino, zlasti Metliko in Črnomelj. Ker stara hidrocentrala ne izkorišča vse razpoložljive vodne sile, so lani sredi leta začeli ob jezcu stare hidrocentrala na levem bregu Kolpe graditi novo hidrocentralo Ozalj II, ki bo imela zmogljivost 2200 kilovatov.
Sprva so dela le počasaj napredovala, ker je bilo na razpolago premalo delovne sile. Zgradili so najprej betonsko zagatno steno, da zaščitijo gradbišče nove hidrocentrala pred udarjanjem vode, nato pa so začeli kopati temelje za novo strojnično in odvodni kanal. Letos so dela zelo pospešili, tako da bo nova centrala dograjena že sredi prihodnjega leta.
Ko so kopali temelje nove strojnične so kmalu našli na živo skalno, ki so jo morali minirati. Kmalu pa so začeli betonirati temelje bodoče hidrocentrala in spiralnih turbinskih komor. Dela so potekala brez zastoja, ker ni bilo visoke vode. Sredi preteklega meseca pa je Kolpa po deževju začela naraščati. Ker je bila nevarnost, da bo voda vdrla na gradbišče, so o pravem času prenehali z delom, odstranili so stroje, vagonete, tračnice, orodje ter les. Ko je veliki žerjav dvignil poslednji material in delavce, je začela voda zalivati gradbišče. Ker so graditelji pravočasno vse odstranili, voda ni povzročila škoda. Ko je Kolpa spet upadla pa so nadaljevali delo.
Do 1. decembra so izpolnili 97 % letošnjega plana. Izvršili so najvažnejše dele strojnične konstrukcije do vodne vode do turbinskih komor, zaščitne zidove in odvodni kanal, tako da je sedaj najtežje delo izvršeno. Treba je le še zgraditi zidove za novo strojnično in naprave za spuščanje vode.

Zahvala maršala Tita za čestitke

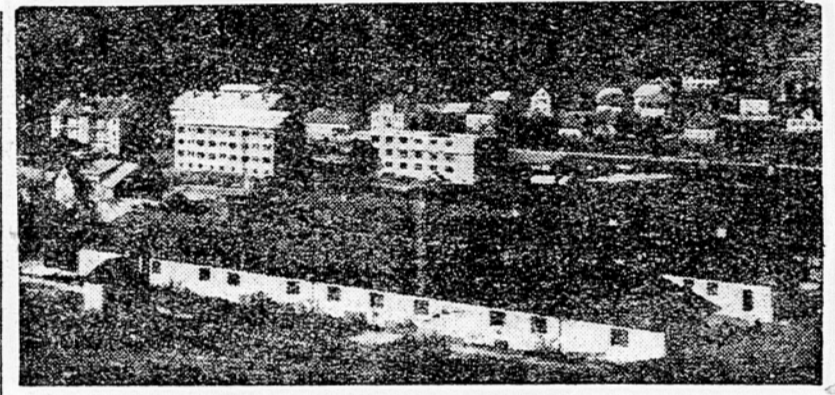
Predsednik zvezne vlade, maršal Jugoslavije Josip Broz Tito je prejel ob državnem prazniku — 29. novembra velikemu številu čestitk iz naše države in tujine.
Maršal Tito se najprisrčneje zahvaljuje vsem ustanovam, organizacijam in posameznikom za pozdrave in želje, ki so mu jih poslali.
Iz kabineta maršala Jugoslavije

Novi narodni heroji

Beograd, 14. dec. Z ukazom od 14. decembra 1949 je Prezidiij Ljudske skupštine FLRJ sklenil na predlog vrhovnega poveljnika oboroženih sil FLRJ odlikovati za junštvo in posebno zasluęe našim narodom v narodno-osvobodilni vojni z redom narodnega heroja:
Aksentijevića Danila Vlada, Bakija Selima Mustafa, Veljkovića Slavka Stanimira-Zele, Dudijevića Jovana Dragolja, Djuricia Novica Velimira, Jovanovića Miha Stavića, Lovrića Jevrema Jездimira, Nešića Aleksandra Ljubomira, Pavlovića Filipa Milica-Dara, Stamenkovića Stojilja Krsta, Stamenkovića Todorja Trajka, Filipovića Avramca Steva, Colovića Steva, Serbanovića Rajka Jovana, Biškupa Marija Petra-Vena, Butorac Karka Anka, Vlašovića Frabca Joze, Kovačevića Radosa-voja Vojo, Krofina Josipa Rudolfa, Lovinčiča Marka Ivica, Marinkovića Marica Jovana-Iva, Korđijina Miho Ivana-Crnega, Marovića Stevana Milana-Simica, Radakovića Malija-Miha, Uđurina Mijo Gojka, Marušića Antona Darka-Blaža, Tomazića Jožeta Pina, Stibića Antona, Rođića Djure Slavka.

NOVA STANOVANJA ZA RUDARJE V ZAGORJU

V stari Jugoslaviji so bila stanovanja rudarjev slaba in mnogokrat neprimerna za prebivanje ljudi. Takrat za rudarje, kakor tudi za ostale delavce, nihče ni skrbel. V naši novi državi je drugače. Takoj po osvoboditvi je ljudska oblast začela graditi v vseh rudniških revirjih nove, moderne stanovanjske hiše.
Tudi v Zagorju so že leta 1945 zgradili marsikateremu rudarju stanovanje. Od takrat do danes so zgradili že več stanovanj, kakor prej štiridesetih letih. V Potočki vasi je zrastle cela stanovanjska kolonija dvajsetih hiš, ki se po junaku iz narodno-osvobodilne borbe imenuje »Frčnikova kolonija«. Ta stanovanjska kolonija pa se bo v naslednjih letih še povečala.
Do konca letošnjega leta bodo v Zagorju dogradili 80 novih stanovanj. Štiri velike hiše za rudarje bodo v tem mesecu gotove. V vsako se bo vselilo 16 družin. Gradbenemu podjetju sicer primanjkuje gradbenega materiala, posebno strešne opeke, in pa delovne sile. Zato so rudarji v prostem času prostovoljno delali na gradbiščih.

Nova stanovanjske hiše na Polju

Stanovanjske hiše si grade tudi rudarji. Rudniška uprava je dala že mnogim rudarjem posojilo in jim tako omogočila, da si v kratkem času postavijo majhne hišice, prijeten dom zase in za svoje družino.

Najviše priznanje borcem za visoko storilnost

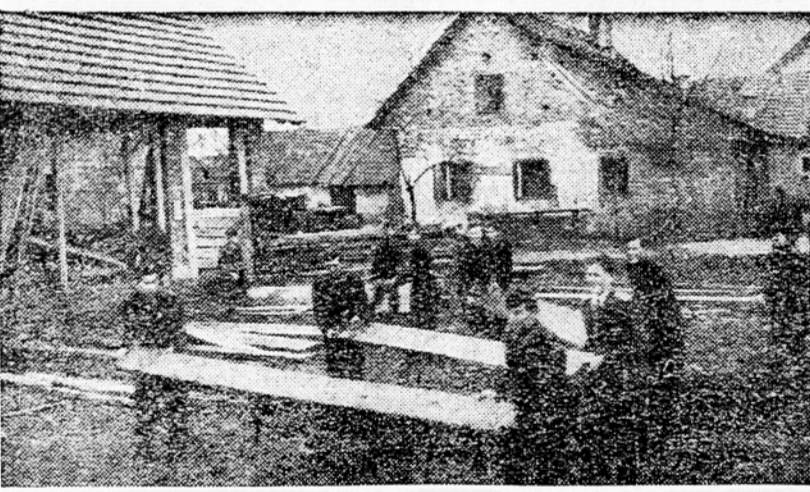
Na predlog predsednika zvezne vlade tov. Tita je Prezidiij Ljudske skupštine FLRJ na dan republike izdal ukaz, s katerim je odlikovanih nad 1600 najzaslužnejših delavcev in najboljših mladinskih delovnih brigad. Z redom dela I. razreda so bili odlikovani naši najzaslužnejši rudarji Alija Siročanović, Risto Mijadović, Nikola Skobit, Džemal Ramović, in Anton Zagoršček, nadalje Pavle Alarčič, Sime Torbarin in znana tekstilna delavka Sonja Erbežnik iz Zagreba, ki je izpolnila petletni plan v dveh letih in osmih mesecih.

Republiška industrija Hrvaske je izpolnila letni plan

V sredo dopoldne je republiška industrija LR Hrvaske kot celota izpolnila letni proizvodni plan po obsegu. Med posameznimi direkcijami so po vrsti izpolnile letne planske naloge direkcija za odkup kože in volne, direkcija živilske industrije, direkcija grafične industrije, direkcija lanu in konoplje in direkcija tekstilne industrije. Do večerajšnjega dne je izpolnilo letni proizvodni plan 65 republiških industrijskih podjetij.

Prva poročila o drugem popisu posevkov

Ptuj, 14. decembra.
Podatki iz prvega poročila o izpolnitvi plana jesenske setve v ptujskem okraju so pokazali, da so vzeli mali kmetje to nalogo mnogo resneje kakor veliki. Medtem ko so manjše posesne skupine kmetov plan presegle, so ga največje posesne skupine (od 10 do 20 ha zemlje) izpolnile komaj s 83%. S tem rezultatom se nikakor ni volili svoje zadovoljiti, še manj pa z uspehi, ki so bili doseženi pri preoravanju doslej neizkoriščene plodne zemlje. To nalogo je izpolnil okraj samo 2-odstotno, pri čemer je najboljša prva posesna skupina kmetov (do 2ha), ki so izpolnili 12% plana preoravanja novih površin. Najslabši pa sta 7. in 8. posesna skupina, to je največji, ki pri preoravanju nista dosegli nobenih rezultatov. Drugi popis posevkov se je začel prepozno v ptujskem okraju s petdnevno zamudo, ker je sprejel okraj prepozno predpisane obrazce. Dne 14. novembra, to je večeraj je poslalo poročila o popisu 5 krajevnih odborov. Od teh poročil sta 2 neuporabna, ker v njih ni zabeleženo preoravanje novih površin, številke niso čitljive, mnogo je črtanega itd.

Milničniki so obiskali zadrugičnike v Iški vasi

V Iški vasi je bilo preteklo nedeljo živahno kakor že dolgo ne. Bile so volitve, ki so uspelo sto odstotno. Kmetje so bili zadovoljni in ponosni, saj so volili svoje sotovaršice, ki so vredni vsega zaupanja. Veselje vaštanov so povečali še člani kluba Narodne milnice Rakovnik, ki so prevzeli patronat nad obdelovalno zadrugo »Ljubo Serčera« v tej vasi. Milničniki so na dan volitev pripeljali zadrugičnikom več poljskih strojev in orodja v vrednosti okoli 56.000 dinarjev. Vsoto za nakup tega materiala so zbrali s prostovoljnimi prispevki. Spomnili so se tudi pionirjev, ki so bili deležni nad 100 zvezkov in drugih šolskih potrebščin. Člani kluba Narodne milnice Rakovnik bodo zadrugi v Iški vasi vsak prosti čas prihitali na pomoč pri večjih delih. Tako so zadrževali zadovoljni zadrugičniki, medtem ko so zdravi in krepki fantje v plavih uniformah prosiljall dan volitev s prostovoljnimi delom. Pripravljali so gradbeni material. Po prostovoljnem delu so vaščanom pripravili prijeten večerni spored s svojo folklorno skupino in godbo ter z dobro voljo in veseljem.

Važne ideološko-politične naloge sindikalnih organizacij

Na zasedanju X. plenuma centralnega odbora Zveze sindikatov Jugoslavije v Sarajevu je imel član sekretariata centralnega odbora Miša Pavčević referat o dosedanjih uspehih in o novih važnih nalogah sindikatov pri agitaciji in propagandi.
V uvodu svojega referata je razložil, da je informbirojska gonja proti naši državi in njenim narodom, ki ima namen preprečiti graditev socializma v naši državi, naperjena predvsem proti enotnosti delavskega razreda. Zaradi tega mora biti našim delovnim ljudem dobro in nazorno razjasnjeno vse, kar je označeno s pojmom Informbiroja. Vsega tega pa delovnim ljudem ne moremo pojasniti in razložiti, če nimajo osnovnega znanja iz marksizma-leninizma in če ne poznajo zgodovine naše Partije in naše ljudske revolucije. Ko se borimo za izvedbo našega petletnega plana in za zmago socializma v naši državi, se moramo hkrati učinkovito boriti tudi proti Informbiroju in proti vsaki reviziji marksizma-leninizma.
Ta borba v obeh smereh je zelo važna naloga sindikalnih organizacij, ki se pri svojem ideološko-političnem delu ne smejo zanašati samo na partijsko organizacijo. Na V. kongresu KPJ je bila med drugimi nalogami poudarjena tudi idejna in politična vzgoja sindikalnega članstva v duhu marksizma-leninizma ter mednarodne proletarske vzajemnosti. S tem je V. kongres KPJ določil tudi vlogo sindikatov na tem področju agitacijsko-propagandne delavnosti, pri kateri se Partija opira na množične organizacije in po njih uresničuje ter dosega svoje cilje.
Ideološko-politično delo sindikalnih organizacij ne sme biti sablonsko, temveč mora temeljito obravnavati vse naše napore za izpolnitev plana v zvezi z ovirami, ki nam jih delajo voditelji ZSSR in Informbirojskih držav. Le na ta način bomo dosegli aktivizacijo naših delovnih množic za zmago socializma, kar je osnovna naloga ideološko-političnega delovanja sindikalnih organizacij.
Plenum je soglasno sprejel resolucije, ki so v zvezi z referatom o povečanju delovne storilnosti in z referatom o ideološko-političnem delu v sindikalnih organizacijah, potem pa odobril proračunski predlog za leto 1950. Po tem predlogu znašajo dohodki 180.058.460 din, izdatki pa 170 milij. 790.042 din. Največji del dohodkov bo od članarine in vprisnine, ki se bo leta 1950 v primerjavi z letošnjim letom povečal za 63 milijonov zaradi večjega števila članstva in porasta povprečne članarine. Pred zaključkom svojega zasedanja je plenum poslal pozdravno broševko maršalu Titu, tajništvu Svetovne sindikalne federacije pa svojo spomenico.
V brzojavu maršalu Titu je navedeno, da je plenum v svoji spomenici mednarodnim sindikalnim organizacijam razkril obrekovalno gonjo proti naši Partiji, naši državi in njenim narodom ter proti našemu delovnemu razredu in sindikalnemu gibanju. Po-budniki protijugoslovanske gonje skušajo vplivati v to kampanjo tudi Svetovno sindikalno federacijo, njeno vodstvo pa bi radi spremenili v orodje protimarksističnih in protidemokratskih napadov na našo državo. Plenum zagotavlja, da bodo sindikalne organizacije Jugoslavije dajale vso oporo naši Partiji in vladi v borbi za pravilne odnose med socialističnimi državami ter za obravnavanje svobode in neodvisnosti naše države. Ob nezlojnih enotnosti našega delavskega razreda se bodo razbili vsi poskusi oviranja naše socialistične graditve.
Deseti plenum centralnega odbora Zveze sindikatov Jugoslavije objublja v imenu sindikalnih organizacij in delavskega razreda Jugoslavije, da bo posvetil vse moči izpolnitvi vseh nalog, ki nam jih nalagata naša Partija in centralni komite s tovarišem Titom

Volitvi izidi v Črni gori
V torek so bili objavljeni končni izidi volitev v krajevne ljudske odbore v LR Črni gori. Volitev se je udeležilo 98,54 % volivnih upravičencev. Kandidati Ljudske fronte so dobili 99,02 % oddanih volivnih glasov, skripičje brez liste pa 0,98 %.
Po volivni udeležbi so na prvem mestu andrijeviški, danilovgrajski in cetinski okraj s 99,92 %.

Konec organiziranega odpora Kuomintangskih čet na kitajski celini

Kuomintangška vlada ponuja ZDA otok Tajvan (Formoza) v zakup za 99 let

Hongkong, 13. dec. (Tanjug) Hitro prodiranje narodnoosvobodilne vojske Kitajske v južno in zahodno Kitajsko je povzročilo popolno zmešnjavo in razsulo med preostalimi Kuomintangovimi enotami. Tuje agencije poročajo, da ni mogoče več govoriti o organiziranem odporu Kuomintangovih sil na kitajski celini in da je področje, ki ga še niso osvobodile čete narodnoosvobodilne vojske, omejeno na ozek pas ob južni obali Kvantunga in na majhno ozemlje v pokrajinah Sečuan in Sikang.

Vrsilec dolžnosti nacionalistične vlade Hi Čung Jen je zapustil Kitajsko in odšel v britansko kolonijo Hongkong, odkoder je pred kratkim odletel v ZDA. Uradno je bilo sporočeno, da odhaja na zdravljenje, vendar poročajo ameriški časopisi, da je prišel v ZDA zato, da bi ponudil Ameriški otok Tajvan (Formoza) v zakup za 99 let, in sicer v zamenjavo za finančno pomoč.

Na fronti je razsulo popolno. Kuomintangov poveljnik jugozahodne Kitajske general Čang Čun je odstopil, ker je izgubil bitko za jugozahodno Kitajsko. Kmalu nato so se v pokrajini Junan uprle Kuomintangove enote in prešle na stran osvobodilne vojske. Ob tej priložnosti se je pridružil samo v Kunmingu, glavnem mestu Ju-

nana, narodnoosvobodilni vojski 40.000 vojakov. Skupno z junjanskimi partizani so uporniki očistili vso pokrajino Kuomintangovih čet. V bojih je bil v Kunmingu ujet general Čang Čun s še dvema Kuomintangovima generaloma.

Na meji Kantung-Kvangsi je narodnoosvobodilna vojska odrezala in skoraj popolnoma uničila tretjo, deseto in enajsto armadno skupino generala Pej Čung Hsija in ob tej priložnosti ujela 39.000 vojakov, med njimi tudi poveljnika tretje armadne skupine generala Čang Kana. General Pej Čung Hsi je skušal prepeljati ostanek svojih čet na otok Hainan, pri čemer se je hotel poslužiti ozemlja Indokine. Francoske oblasti so po ostrem opozorilu osrednje kitajske vlade to odklonile in sporočile, da bodo čete, ki bi prešle na ozemlje francoske zveze, potpisane nazaj, ali pa razorožene in internirane. Hkrati je narodnoosvobodilna vojska odrezala te čete od vietnamske meje in vrila na polotok Luicou, ki leži na poti proti Hainanu, s čimer je razbila ostanke sil Pej Čung Hsija na dva dela. V tej zvezi poroča Reuter, da so Kuomintangove sile dezorganizirane kolone, ki se hočejo rešiti z begom ali vdajom in da je Kuomintangu ostal na celinski Kitajski samo še sredko naseljeni nevažni planinski Sikang.

Pod pritiskom teh dogodkov vedno bolj narašča v Veliki Britaniji in ZDA število tistih, ki zahtevajo priznanje LR Kitajske in priznavajo popolno polom posredovalne politike ameriških imperialistov. Časopis »New York Herald Tribune« piše v zvezi z odhodom Kuomintangove vlade na Tajvan, da je konec slehernega upanja v organiziran odpor proti komunistom. Prihodnja ameriška politika, piše časopis, bo morala temeljiti na dejstvu, da so kitajski komunisti dobili vojno. Na drugi strani se reaktivni krogi v ZDA zatekajo k poslednjim naporom, da bi rešili, kar se še rešiti da, in zahtevajo, naj ZDA zasedejo otok Tajvan (Formoza). Po zamisli teh reaktivnih sil bi bil Tajvan oporišče za gverilske operacije, ki naj bi jih začel Kuomintang na ozemlju Ljudske republike Kitajske.

Nasilstva Kuomintangskih oblasti na Formozi

Tajpeh, 14. dec. (Tanjug) V Taipeiu na Formozi, ki je zadnje Kuomintangovo oporišče, so Kuomintangske oblasti ustrelile 18 oseb, med njimi tudi eno žensko. Osumili so jih, da so sodelovali z narodnoosvobodilno armado. Sedem ustrelenih, katerim oblasti niso mogle dokazati nobene krivde, so napravili obtožbo, da so lani nagovarjali ljudi k sabotaži na železniški postaji v Hang Cou.

Demonstracija beneških Slovencev v Sovodnjah

Trst, 13. dec. (Tanjug) Slovenski kmetje iz nekaterih vasi Beneških Slovencev so priredili pred občinskimi poslopjem v Sovodnjah demonstracijo zahtevo, naj občinskega tajnika zaradi njegovega zastopavanja slovenskega prebivalstva takoj odpuste. Kmetje so hkrati demonstrirali tudi zaradi ustavitve del na cestah v Maseri in v Matajurju. Proti demonstrantom je nastopila policija.

Sofijski sodni proces je končan

Beograd, 13. dec. (Tanjug) Danes popoldne je bilo končano sodno postopanje zoper Trajča Kostova in desetorico drugih obtožencev.

Dopolodne so govorili branilci obtoženih, nato pa so dobili zadnjo besedo obtoženci. Tuje agencije in radijske postaje poročajo, da je Trajčo Kostov v svojem končnem govoru zanikal glavne navedbe obtožnice, drugi obtoženci pa so priznali kazniva dejanja, za katere jih obremenjuje obtožnica, ter so prosili za milost.

Javni tožilec Dimčev je zahteval smrtno kazen za Kostova in še 4 obtožence, pomočnik javnega tožilca pa je zahteval smrtno kazen za vse obtožence.

Izrael je razglasil Jeruzalem za svojo prestolnico

Tel Aviv, 14. dec. (Un. Press) Izraelska država je kljub sklepu Generalne skupščine Združenih narodov o internacionalizaciji Jeruzalema razglasila večeraj Jeruzalem za svojo prestolnico. Predlog o premetitvi sedeža izraelske vlade iz Tel Aviva v židovski sektor Jeruzalema je dal predsednik vlade Ben Gurion, ki je ob otvoritvi parlamenta sporočil sklep vlade, da razglasi Jeruzalem za stalno prestolnico Izraela. Parlament je sklenil, da bo imel prihodnje zasedanje konec tebe tedna v Jeruzalemu. Predsedstvo izraelske vlade se je davi uradno preselilo iz Tel Aviva v Jeruzalem.

Sovražni elementi v KP Českoslovaške

Praga, 13. dec. Na sestanku partijskih funkcionarjev praške oblasti je govoril generalni sekretar Komunistične partije Českoslovaške Slansky o vtihotapljanju sovražnih elementov v partijske vrste. Poudaril je, da se med aretiranimi člani raznih ilegalnih reaktivnih skupin pojavljajo osebe s partijsko legitimacijo, ki se jim je posrežilo vtihotapiti se v českoslovaško komunistično partijo.

Slansky je izjavil, da skušajo imperialistične države pri iskanju špijnov pridobiti takšne člane, Komunistične partije Českoslovaške, ki bodisi iz kakršnega koli razloga niso zadovoljni s svojim položajem. Aretirani špijoni iz vrst bivše narodne socialistične stranke in desnih socialnih demokratov izjavljajo, da so dobili po februarških dogodkih leta 1948. ukaz, naj se vtihotapijo v Komunistično partijo Českoslovaške in delajo na to, da bi dobili v njej funkcije.

Tiskarska stavka v Trstu

Trst, 13. dec. Tiskarski delavci v Trstu so stopili večeraj v splošno stavko. Zahtevajo povznanje mezd. Stavka je popolna in ni večeraj izšel noben list v Trstu.

Izredno zasedanje CK KP Francije

Vedno močnejši odpor proti informbirojski politiki KP Francije

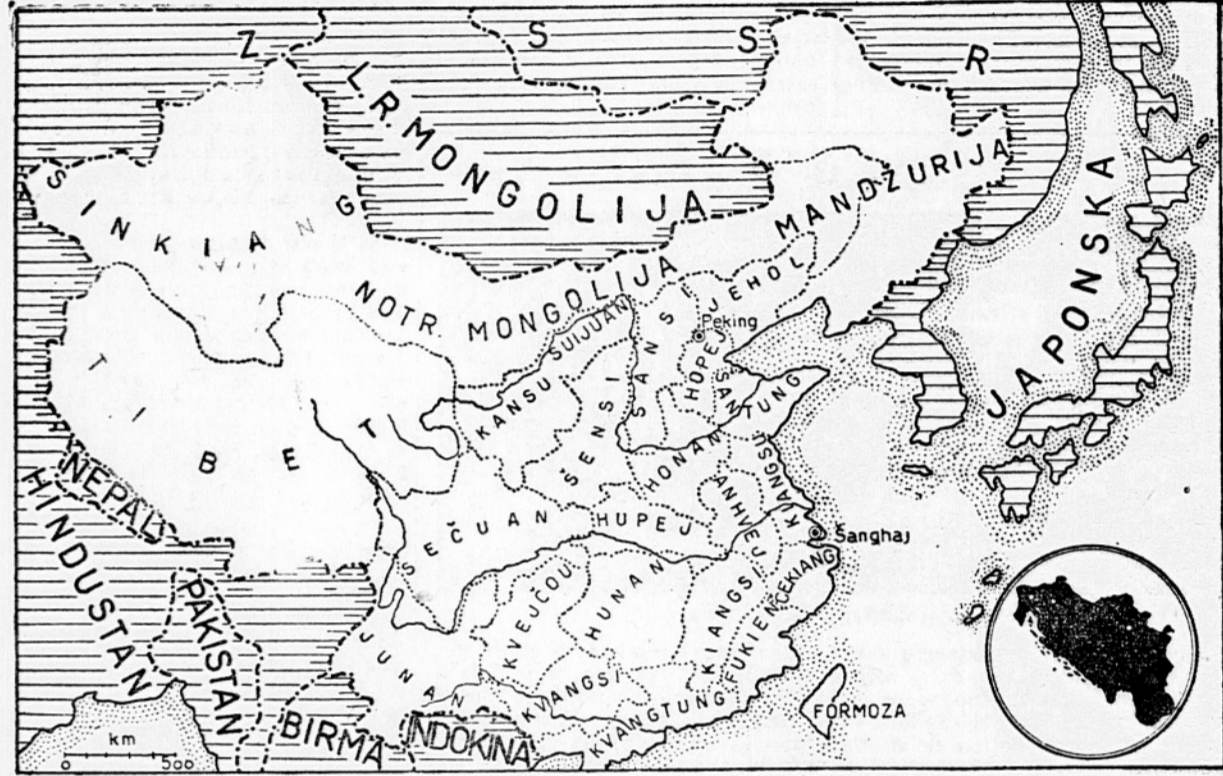
Pariz, 14. dec. (Tanjug) V nedeljo in ponedeljek je bilo v Parizu izredno zasedanje CK KP Francije, na katerem so sprejeli budimpeštansko resolucijo Informbroja. Med bodočimi nalogami Centralnega komiteja je borba proti vsem, ki so nezadovoljni s sedanjo politiko vodstva Partije, in borba proti stitoizmu. S tem v zvezi obseja sprejeta resolucija delo krajevnih partijskih organizacij treh departmajev severne Francije.

Najnovejša resolucija Centralnega komiteja KP Francije odkriva, da je v Franciji vedno močnejši odpor množic, ki se ne strinjajo s sedanjo informbirojsko politiko proti novim Jugoslaviji.

Georges Cognot je skušal s blatenjem Jugoslavije skriti resnične vzroke odpora francoskih komunistov. Ob-

rekoval je jugoslovansko veleposlanstvo v Parizu, češ da podžiga odpor francoskih komunistov in »zbira elemente«, ki ne odobravajo sedanjega politike Centralnega komiteja KP Francije. Cognot je bil prisiljen priznati, da jugoslovanski izseljenci v Franciji obsojajo politiko CK KP Francije. Množična protestna protiformbirojska zborovanja delovnih ljudi v veliki tovarni »Renault« in drugih velikih podjetjih je označil kot delo jugoslovanskega veleposlanstva.

Izredno zasedanje Centralnega komiteja, na katerem so sporočili, da pripravljajo XII. kongres KP Francije, napoveduje, da je pričakovati veliko čistko v vrstah KP Francije in nesumljeno borbo proti vsem, ki so proti Informbirojski politiki.

Razen v goratem, redko naseljenem Tibetu in v Sikangu na meji med Seču anom in Tibetom, ter v ozkem pasu obale pokrajine Kvantung, je na kitajski celini prenehala vsak organiziran k uomintangski odpor. (Na sliki: zemljevid Kitajske, v desnem spodnjem kotu pa za primerjavo zemljevid 40 krat manjše Jugoslavije.)

Sovietska gonja proti FLRJ služi Američanom kot sredstvo za diskreditiranje socialističnega tabora

Ziliacsov govor študentom londonske gospodarske fakultete o sporu med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo

London, 13. dec. (Tanjug) Zaradi povečanega zanimanja za Jugoslavijo in njeno borbo za enakopravne odnose med državami v splošnem ter med socialističnimi državami in gibanji po vsej, ustanovljajo sedaj na gospodarski fakulteti londonske univerze »Društvo študentov — prijateljev Jugoslavije.« Društvo bo po besedah svojega predsednika, profesorja gospodarskih ved Billa pojasnjevalo stanje v Jugoslaviji in njeno stališče v sporu z vodstvom ZSSR ter nje podrejenih voditeljev vzhodnoevropskih držav. O tej temi je sinoči govoril študentom te fakultete neodvisni laburistični poslanec Conny Ziliacsov.

Ziliacsov je pozval študente, naj se pridružijo novemu društvu anglo-jugoslovanskega prijateljstva, ki ima namen poglobiti odnose ter razumevanje med obema državama, objavljati poročila o življenju in stanju v Jugoslaviji in objektivna dejstva o stališču jugoslovanske vlade. S konkretnimi zgledi je zavrnil obrekovale trditve Informbirojskega propagandnega aparata, nato pa je dlje časa razlagal

angloameriško stališče do spora Jugoslavija-ZSSR in dejal, da služi sovjetska gonja proti Jugoslaviji angloameričanom kot sredstvo za diskreditiranje socialističnega tabora.

Sovjetsko politiko proti Jugoslaviji je Ziliacsov označil kot staktično ofenzivo v okviru strateške defenzive. Pri tem je poudaril, da temelji sovjetska politika na napravnem stališču, da sloni komunistični internacionalizem, kakor je lani izjavil Vorosilov v Bukaresti, na »neomejeni vdanosti do Sovjetske zveze.«

Ko je govoril o jugoslovanskem stališču, je Ziliacsov pripomnil, da si v Jugoslaviji delajo malo utvar o tem, kaj misli anglo-ameriški tabor o njih in da je Jugoslavija socialistična država, ki je pripravljena upreti se sleherni pritignitvi v politične ali vojaške obveznosti do zahoda.

Na koncu je Ziliacsov poudaril, da je treba odkrita nasprotstva med obema taboroma na svetu reševati z mirojnimi sredstvi, ne pa z grožnjami uporabe sile, gospodarsko pristranostjo, rožljanjem s sabljo ali pa z vme-

šavanjem v notranje zadeve drugih držav. Isto, je dodal Ziliacsov, se nanaša tudi na spor med Jugoslavijo in kominformovskimi državami.

Za kulisami ialtske konference

Edvard Stettinius (umrl dne 22. oktobra 1949) je postal leta 1943 pomočnik ministra za zunanje zadeve, po odstopu Cordella Hulla je bil minister za zunanje zadeve ZDA od novembra 1944 do junija 1945, ko je bil po Rooseveltovi smrti imenovan za prvega delegata ZDA v Organizaciji Združenih narodov. Na jaltški konferenci l. 1945 je bil kot minister za zunanje zadeve eden od Rooseveltovih svetovalcev. Njegova knjiga »Roosevelt in Rusije« zajema ravno to dobo in ima zato podnaslov »Zgodovina jaltske konference«.

Objavljamo iz knjige odlomke, ki se nanašajo na angleško-sovjetski sporazum o razdelitvi interesnih sfer na Balkanu, na sovjetsko privolitve v angleško akcijo v Atenah l. 1944 ter odlomke, ki govorijo o Albaniji in Kitajski.

Dne 3. maja 1944 je britanski veleposlanik Halifax vprašal ministra za zunanje zadeve Cordella Hulla, kako bodo ZDA sprejele sporazum med Britanijo in Rusijo, po katerem bi nosila Rusija glavno vojno odgovornost v Romuniji. Britanija pa v Grčiji. Zaradi napredovanja ruskih armad na Balkanu v aprilu 1944 so postali odnosi

med ZSSR in Balkanom prvorazrednega pomena in je Halifax izjavil, da so nastale težkoče med Rusi in Britanci glede Balkana, posebno glede Romunije. Pojasnil je, da se bo predlagana pogodba uporabljala samo za vojne pogoje in da ne bodo rezultirale iz nje pravice in odgovornosti, ki jih bo imela vsaka izmed treh velesil ob sprejetju mirovne pogodbe.

Hull je nasprotoval temu predlogu. Naslednjega dne je poslal Churchill Rooseveltu brzojavko, v kateri je zahteval nujno soglasje s predlaganim sporazumom, poudarjajoč, da se nanaša samo na vojne pogoje. Churchill je pripomnil, da je on predložil sporazum Rusom in da so ga Rusi pripravljali sprejeti, žele pa zvedeti, ali soglašajo s tem ZDA. Medtem ko je ameriško ministrstvo za zunanje zadeve pripravljalo odgovor, je Halifax 8. junija poslal Hullu drugo sporočilo predsednika Churchilla. Churchill je trdil, da ni vključeno nobeno vprašanje o vplivnih sferah. Pripomnil je, da mu je popolnoma jasno, da bodo Rusi računali z Romuniji in Bolgari, Britanci pa z Grki in Jugoslovani, ki se nahajajo v britanski coni operacij, in ki so bili stari britanski zavezniki.

Roosevelt je poslal naš odgovor 10. junija, poudarjajoč, da bo vlada, ki je odgovorna za vojno akcijo v kateri

koli državi, sprejela sklepe, ki jih bo nalagala vojna situacija. Po drugi strani, je rekel Roosevelt, mora predlagani sporazum dovoliti tudi takšne vojne sklepe, ki bodo posegali v politična in vojna vprašanja. Poudaril je, da bo takšna situacija sigurno pripeljala do razdelitve Balkana na interesne sfere. Roosevelt je dodal, da so ZDA bolj za to, da se formira kako posvetovalno telo za vprašanje Balkana.

Ministrski predsednik je poslal naslednjega dne brzojavko, v kateri je rekel, da bi takšno telo preprečilo akcijo in da on ne razume, zakaj prezident in on bi mogla sama rešiti to vprašanje. Nato je predlagal, naj se ta sporazum preizkusi v roku treh mesecev.

Ne da bi se posvetoval z ameriškim ministrom za zunanje zadeve, je prezident brzojavil, da sprejme rok treh mesecev. Poudaril je, da s tem dejanjem ne izraža svojega soglasja s kakršnim koli povojnim sporazumom o interesnih sferah.

Ko je veleposlanik Gromikov 1. julija vprašal Stalina department za naše mnenje o vprašanju Balkana, smo mu sporočili, da so ZDA privolile, naj se ta sporazum preizkusi v roku treh mesecev, želeli pa smo, da naj bo jasno, da mi ne želimo, da bi se ta pogodba spremenila v interesne sfere. Churchill in Stalin sta kljub temu v oktobru 1944 v Moskvi razširila ta

sporazum in zmanjšala odstotek vpliva, ki ga bo imel vsakdo od njiju na Balkanu. Naši veleposlanilci v Moskvi in Ankarli sta nas obvestili, da bo imela ZSSR 75/25 ali 80/20 vpliva v Bolgariji, Madžarski in Romuniji; Britanija in Rusija si bosta delili vpliv v Jugoslaviji v razmerju 50:50; Britanci bodo imeli popoln vpliv v Grčiji.

Nato je ministrski predsednik začel razgovor o Grčiji in izrazil nado, da bo dosegel mir. Dvomi pa, da bo mogoče ustaviti vlado iz vseh strank, ker se medsebojno zelo sovražijo. Stalin je pripomnil, da se bodo Grki, ker se še niso naučili spozumevanja, še nadalje med seboj klali.

Ministrski predsednik je končal svoje pripombe o Grčiji rekoč, da je nedavno pet voditeljev britanskih sindikatov obiskalo Grčijo in našlo tamkaj težaven položaj. Bili so zelo hvaležni maršalu Stalinu, je rekel ministrski predsednik, da se ni preveč zanimal za grške stvari. Stalin je ponovil, da nikakor ne namerava kritizirati britanske postopke v Grčiji. Pripomnil je, da se sploh ni nameraval vmešavati v razmere te države.

Stalin je zlobno pristavil, naj se ministrski predsednik ne boji, da se bo predlagani ruski dodatek uporabil za Grčijo. Ministrski predsednik je odgovoril, da njega ne skrbi vprašanje o Grčiji. In da bi rad tamkaj videl sovjetskega opazovalca. Potem je maršal pripomnil, da bi bilo po njegovem

Nova redna člana Slovenske akademije znanosti in umetnosti Božidar Jarkac in Gojmir Anton Kos

Delavci in nameštenci si gradilo lastne hišice

Z razvojem industrije se je močno zaostrila stanovanjska kriza v večjih mestih in industrijskih središčih. Edino rešitev tega vprašanja predstavlja gradnja novih stanovanj. Z novogradnjami bomo stanovanjsko stisko omilili; pa ne samo to, dali bomo našemu delovnemu človeku tisto, kar mu pripada v državi, kjer gradimo socializem. Dvig življenjskega standarda zahteva, da nudimo delovnemu človeku koteček, kjer se bo počutil srečnega in zadovoljnega, kjer bo lahko v miru izkoristil svoj prosti čas.

Po osvoboditvi smo zgradili sicer že mnogo novih stanovanj, napravili veliko adaptacij in nadzidav, vendar je to za obstoječe potrebe vse premalo. Glede vprašanja, da bi delavci in nameštenci sami začeli graditi in bi tako pomagali reševati stanovanjsko vprašanje, pa smo doslej zelo malo storili. V Sloveniji je sicer nekaj stanovanjskih zadrug, ki pa še niso mogle doseči večjih uspehov v svojem delu. Zato moramo poživiti iniciativo med delavci in nameščenimi večjih podjetij in jim pomagati, da bodo začeli graditi male stanovanjske objekte in si tako ustvarili lastne domove.

Ljudska oblast, ki skrbi za vse, kar zadeva življenjske pogoje delovnega človeka, je tudi tukaj dala vse možnosti, da se podpre iniciativa s finančnimi in materialnimi olajšavami. V ta namen je bil odprt poseben kredit za gradnjo, ki je dolgoročen in brezobresten, odplačuje pa se skozi 25 let. Posojilo lahko zaenkrat dobijo le delavci in nameštenci podjetij proizvodnih ministrstev, katerim so zagotovljena sredstva s kreditnim planom. Posojilo za zidanje stanovanjskih hišic odobri Državna investicijska banka proti zastavitvi objekta, ki se namerava zgraditi. Posojilo pa se odplačuje v mesečnih obrokih, ki jih odtegne podjetje pri izplačevanju mesečnih prejemkov.

Ker so dane delavcem in nameščenim osnovne možnosti za gradnjo, je nujno, da podjetja in sindikalne podružnice zberejo in organizirajo gradbene interese. Tisti, ki niso zaposleni pri podjetjih proizvodnih ministrstev, pa naj javijo svoje predloge oziroma prošnje za gradnjo okrajni ali mestni planski komisiji, da jih reši po svoji liniji. Tako bo lahko gradil vsakdo, ki že razpolaga z gradbenim materialom oziroma ga lahko dobi iz lokalnih virov ali iz proste prodaje. Tudi delovno silo si mora sam zagotoviti.

Ta način reševanja stanovanjskega vprašanja je gotovo pravičen in bo tudi uspešen. Podjetja in sindikalne podružnice morajo seznaniti o tem člane svojega kolektiva in jih zainteresirati za to akcijo. V prvi vrsti moramo imeti pred očmi, da bodo delavci in nameštenci ta problem reševali kolektivno. Uspeh bo s skupnim delom veliki večji. Pomagati si bo treba s prostovoljnimi (sindikalnimi) brigadami, ki naj jih sestavijo interesi, saj bo to le njim sanam v korist. Obrtniška dela se prav tako lahko izvršijo s pomočjo interesentov, ki morajo delo med seboj koordinirati in si tovarniško pomagati.

Jasno je, da bo treba to akcijo dobro pripraviti. Ljudski odbori morajo ob tej priliki nuditi vsestransko pomoč in pokazati potrebno razumevanje. V primeru, da posamezniki nima-

jo svojih gradbenih parcel, naj to vprašanje reši ljudski odbor, ki naj nudi svojo pomoč tudi pri dodeljevanju materiala iz lokalnih virov. V tem smislu je posnemanja vreden primer mestnega ljudskega odbora v Mariboru. V bližini Radvanja so bila razloščena obsežna zemljišča. Izvršena je bila parcelacija v korist članom stanovanjske zadruge Tovarne avtomobilov. Slični primer imamo v Ptujju, kjer je bilo po privoljenju predsedstva vlade LRS dano v izkoriščanje članom stanovanjske zadruge 75 parcel iz agrarnega sklada. Tudi MLO Celje in OLO Kranj bosta razlajala za gradnjo individualnih hišic primeren svet, ki ga bosta odstopala upravljenim interesom v uporabo. Po generalnih urbanističnih načrtih je v obeh primerih za to določen svet, ki je bil z gradnjo že pred vojno načrt. Tako bodo iz raztresenih hiš nastala lepo zaokrožena naselja, opremljena z vsemi potrebnimi komunalnimi napravami.

Ob raznih težavah, ki se bodo med pripravami in gradnjo pojavile, bo dolžnost ljudske oblasti, da ne zavira samoiniciative, ampak da jo spodbuja. Poverjenstva za komunalne in stanovanjske zadeve in poverjenstva za gradnje morajo pomagati pri zbiranju podatkov s pravilnimi in koristnimi nasveti. Prav tako pa bo dolžnost sindikalnih podružnic in podjetij, da pomagajo interesentom z vsemi možnimi sredstvi. Interesenti sami pa morajo s svoje strani pri gradnji pokazati, da znajo ceniti pomoč ljudske oblasti ter ne smejo čakati, da bi jim naredili vse drugi, ampak bodo morali pokazati svojo iniciativo ter jo prenašati na druge.

Izkušnje na enem gradbišču bomo prenesli na druga gradbišča. Z dobro organizacijo dela in dobro izvedenimi pripravami lahko mnogo pripomočimo, da se bo delo razvijalo pravilno in da bo rodilo zaželene uspehe. Tudi z gradnjo individualnih stanovanjskih hišic in stanovanj sploh bomo omilili stanovanjsko stisko. Ta perspektiva naj nas vodi v leto 1950. Imamo dovolj časa, da stvari trenutno premislimo ter dobimo vsa potrebna dovoljenja do gradbene sezije. M. F.

PO SVETU

Zvišanje cen na Švedskem. Po razvednotenju švedske krone so cene za uvozno blago narasle za 17%, kar pomeni, da je skupni uvoz Švedske za 700 milijonov kron letno dražji. Posebej so narasle uvozne cene za kavo, pisane kovine, črni premog, bombard in kemikalije.

Stavka japonskih železničarjev, ki se je začela v petek, se je razširila na vso državo. Predsednik vlade ni hotel sprejeti delegacije stavkujočih. Vlada doslej še ni sprejela sklepa o zvišanju mezd železničarjev, kakor je predlagal razodnosni odbor.

Neurje je v Kostariki povzročilo veliko škodo. Neurje, ki je razširilo na vso državo, je povzročilo veliko škodo, reke so poplavljele velik del pokrajine Turrialba. Reka San Carlo je narasla za 8 metrov in je porušila številne mostove. Promet je bil ustavljen. Več tisoč ljudi je ostalo brez strehe. Pokrajina Limon je popolnoma odrezana od ostalih pokrajin.

PO SVETU

Zvišanje cen na Švedskem. Po razvednotenju švedske krone so cene za uvozno blago narasle za 17%, kar pomeni, da je skupni uvoz Švedske za 700 milijonov kron letno dražji. Posebej so narasle uvozne cene za kavo, pisane kovine, črni premog, bombard in kemikalije.

Stavka japonskih železničarjev, ki se je začela v petek, se je razširila na vso državo. Predsednik vlade ni hotel sprejeti delegacije stavkujočih. Vlada doslej še ni sprejela sklepa o zvišanju mezd železničarjev, kakor je predlagal razodnosni odbor.

Neurje je v Kostariki povzročilo veliko škodo. Neurje, ki je razširilo na vso državo, je povzročilo veliko škodo, reke so poplavljele velik del pokrajine Turrialba. Reka San Carlo je narasla za 8 metrov in je porušila številne mostove. Promet je bil ustavljen. Več tisoč ljudi je ostalo brez strehe. Pokrajina Limon je popolnoma odrezana od ostalih pokrajin.

roval, ako se mi trije ne odločimo, da ga obdržimo.

Na to izjavo je ministrski predsednik malim pičcem, da pojejo, ni mu pa treba voditi računa o tem, zakaj pojejo.

Dne 8. septembra 1944 ob 9.30 smo povabili Gromika v predstavno sobanico na 35 minutni razgovor o vprašanju nesoglasij, ki so se pojavila v Dumbertonu Oaksu med Sovjetsko zvezo in ZDA.

V začetku je prezident ogrel atmosfero, ko je sporočil Gromiku nekatere svoje načrte v zvezi z njegovim bližnjim sestankom v Quebecu s Churchillom. Roosevelt je poudaril, da se bodo ti razgovori nanašali samo na vojaška vprašanja. Pristavil je, da bi bilo po njegovem mnenju primerno, da bi se v najkrajšem času vrnila še ena konferenca treh državnih šefov. Spregovoril je tudi nekoliko besed o vojni, da so se naše sile na zahodu, kakor tudi sovjetske na vzhodu, preveč oddaljile od svojih oporišč za preskrbovanje in da je to sedaj doba zahtevna za urejanje na obeh straneh. Prezident je izrazil Gromiku svoje zadovoljstvo glede načina, kakor se razvijajo stvari na obeh frontah. Nato mu je prečital poslanico generala Patrika Hurleya, v kateri je Hurley javljal izjavo Molotova, da se Sovjetska zveza ne interesira za kitajske komuniste, ki v nobenem primeru niso pravi komunisti.

Črede ovac na državnem posestvu se množijo

Za Livočdom se cesta proti Brodu na Kolpi začne strmo vzpenjati. Navzgor in navzdol, mimo slabo zaraslih gozdov in že si na odprtih, valoviti planoti. Malo je tod njiv, največ sveta je odkazanega pašnikom. Vrbove in pobočja sta zarasla redek gozd in grmovje.

Bolj pičle in skromne so možnosti za preživljanje ljudi na tej planoti. Ko bi ne hodil skozi vasi, ne bi verjel, da se je tudi tu za stalno nastanil človek. Le kje naj bi tod jemal za vedno lačna usta?

Nikjer ni videti žive duše. A, pač! Tam izza grmovja se tihotapsko vleče nekaj sivobrega. Le kaj bi bilo?

Stopiš bliže, da bi bolje videl. Prestrašiš se — nenadoma se je zgnilo

Novi ovčarnik v Stalcarjih

vse grmovje in na drugi strani je plašno odstopala v hrib velika čreda prerivajočih in zaletavajočih se — ovce.

Ovce brez pastirja

Strah te je minil — nekje mora biti tudi človek, pastir. Gledaš, iščeš, ovce so že sredi pobočja, a pastirja ne zaslediš. Le kod hodi, da tako brezskrbno prepusča svojo čredo svobodno? Kadar koli smo doma govorili o Kočevski, smo se spomnili na volkove in medvede. A tu se ovce podijo brez pastirja, niti psa ovčarja, ki bi jih varoval, ni v bližini. Mar jih je kdo nastavil za vabo, ali pa so volkovi in medvedki tako daleč, da je pastir brezskrbno prisedel k toplemu ognjišču?

Stalcarji, prva vas, skozi katero te pelje cesta na tej planoti, so tako raztreseni, da v naglici niti presoditi ne moreš, kje bi iskal njihovo središče, namreč tisti prostor, kjer je po vaseh vse, kar je važnejšega, na kupu in pri roki: šola, trgovina, gostilna, zadrugni dom in še kaj drugega. Sosedna Morava in Novi Lazi se še držijo tega pravila, a Stalcarji? Nekam preveč zase so. Ko bi ne bilo tišega velikega jelenjega rogova, ki krasl »sreda« vasi novo stavbo, bi najbrž še več časa iskali upravo državnega posestva. Tako pa nas je to znamenje navdahnilo s pravo domnevo in nas popeljalo do njega, ki smo ga iskali, namreč do upravnika inž. Kervine.

»Kaj? O napredku ovčereje na kočevskem državnem posestvu bi radi zvedeli nekaj podatkov?«

Mladi, visokorasli mož nas je gledal precej nezaupno in zapeto. Zdelo se nam je, da bi nam najbrž pokazal pot nazaj v Kočevje, na direkcijski, češ tam naj vam povedo, kar je prav, mene že ne bodo prijimali, če bi kaj narobe povedal. Ko pa smo ga prosili, da naj nam pokaže ovčarnike, tako imenovane »provizorije«, in ko je videl, da ne silimo v njega s številkami, se je za silo sprijaznil z našo radovednostjo.

Novi ovčarniki

Krenili smo proti sosednemu pobočju, odkoder sta se iz zatlišja nekoliko valovitega vzhvoja v soncu svetlili dve dolgi novi strehi. Med »potjo« nam je pripovedoval, da je posestivo preslego plan oddaje ovce, izpolnilo plan odkupa volne z 200%, a do števila ovce, ki jih mora imeti ob koncu leta v hlevu, mu manjka še 6%.

»A tudi to bomo dosegli, saj bodo

do novega leta povrgle še številne ovce.« je končal in zamahnil z roko, kakor da je to že popolnoma dognana stvar. »Najvažnejše je to, da so danes vse naše ovce v dobri telesi kondiciji in da jih ne mučijo več garje.«

Ustavili smo se pred novim ovčarnikom, pritrlično, kakih 20 m dolgo stavbo, v kateri je prostora za 300 ovc. Inž. Kervina nam je razložil, kako je zgrajen:

»Notranja stena je vsa iz desk, zunanja pa — kakor pri plotu — iz narazen stavbov, v kateri je prostora za 300 ovc. Inž. Kervina nam je razložil, kako je zgrajen:

»Notranja stena je vsa iz desk, zunanja pa — kakor pri plotu — iz narazen stavbov, v kateri je prostora za 300 ovc. Inž. Kervina nam je razložil, kako je zgrajen:»

Ovce so redili kočevski kmetje že pred vojno, venčar le po dve, tri na večjih kmetijah. Pasmе niso imeli stalne, državno posestvo pa uvaja sedaj tudi na Kočevskem našo jezersko solčavsko ovco, ki se tu počuti kakor doma. Dobre lastnosti te ovce izboljšujejo s stalno odbiro. Za plemе puščajo le najboljša jagnjeta od najboljših ovc. Najboljše pa so tiste ovce, ki so dobro obrasle s kvalitetno volno. Povprečen donos volne mora znašati 1,50 do 2 kg, a plan se bo dvignil tudi preko 2 kg!

Uspehi križanja

Da bi donos volne povečali in izboljšali tudi njeno kakovost, so začeli našo domačo ovco križati z zlahtnimi pasmami. V ta namen smo si nabavili ovne Merino pasme, a naši izseljenci v Avstraliji so nam poslali ovne Romi marš pasme. S križanjem so začeli že lani in do danes vzgojili kakih 200 križancev. Gotovo je, da se bo kakovost že pri prvem rodu izboljšala, a križanja bodo še ponavljali, dokler se ne bodo pri križancih popolnoma uveljavile lastnosti obeh pasem. Nehati pa bo treba s križanjem tisti trenutek, ko bodo križanci pokazali preveliko občutljivost. Smoter, ki ga želijo konkretno doseči, je ta, da v križanco ohranimo značaj solčavske pasme, a povečamo donos volne in jo izboljšamo. Reja ovc ni tako preprosta stvar, kakor bi morda kdo sodil po skromnosti te živali. Na Kočevskem so imeli že precej preglavic z njimi, ko so jih napadale garje, pljučni črvi in razne druge bolezni. Ovce je treba zelo skrbno negovati. Z zboljšanjem vodne preskr-

be in z dograditvijo novih ovčarnikov pa se je stanje sedaj popolnoma spremenilo. Skodo povzročajo edino le kače, ki so letos pičle 25 ovc, da so poginile. Zato so začeli kače sedaj sistematično zatirati.

V začetku so imeli v Starem logu poleg solčavske ovce tudi makedonsko ovco pramenko, ki pa ni prenesla našega podnebja. Do 60% teh ovc so morali izločiti, ostale pa so se že tako pretopile z našimi, da jih danes ni niti poznati več.

Novi ovčarniki niso zgradili samo v Stalcarjih, temveč tudi na Smuku in v Starem logu. Kakor kaže, se bodo sijajno obnesli. Stanjejo le po 150.000 do 200.000 din, zgradili pa so vsak ovčarnik v dveh tednih. Računajo, da jih bodo lahko uporabljali 15 do 20 let.

Čreda ovac na paši

naš Ivan Okrajšek, ki vlogi njihovo vrežo in dresuro, ima mnogo posla z njimi. Ko pa bodo zdresirani, nam bodo zvesti pomočniki pri varovanju in zavračanju čred in pri varovanju ovčarnikov. To so psi, ki se spustijo pogumno v borbo z volkom. Ker se volk, ko napade, najbrž počene pus za vrat, jim bomo okoli vratu pripeli močne boditeaste ovrtnike, da bo volka kmalu minilo veselje meriti se z njimi.«

Letos za 80, prihodnje leto za 150%

Kočevsko državno posestvo ima dva taka ovčerejska predela, kakor je pokrajina med Stalcarji, Novimi Lazi in Moravo. Drugi predel je pod Kočev-

Svetla resnica naše armade

Veliko tekmovalnih nalog se odklikujejo oficirji in vojaki z veliko pobudnostjo in pravo iznajdljivostjo. Tako so šoferji nekakega transportnega oddelka prevzeli za svojo nalogo varčevanje z bencinom in pred rokom so ga prihranili 350 litrov. V raznih tečajih in šolah so za namen tekmovalnega določeni bolj-šji učni uspehi in povsod so tudi doseženi.

Na vprašanje: odkod toliko vne-

Naša armada — kovačnica novih ljudi

Ze od svojega začetka je naša ljudska armada kovačnica novih ljudi. Ljudi visoke zavednosti in poživljenosti, ki so prežeti z ljubeznijo do svoje domovine in ki posvečajo vse svoje moči njenemu napredku. V tekmovalstvu v čast 22. decembra so zelo vneti in pobudni vse enote naše armade.

Temeljne naloge enot naše armade so v izpopolnitvi strokovnega znanja in politične vzgoje. Najpopolnejši izpopolnitvi teh nalog se posvečajo vsi vojaki in vsi oficirji, ki zdaj v svojem novem tekmovalju prevzemajo osebne in kolektivne obveznosti. Te obveznosti so vsakovrstne. Tu so napravili načrt za ureditev prostorov za poučene sestanke, tam za ureditev skladišč, potem za čim hitrejšo in boljše izvršitev raznih drugih nalog in povsod so ti načrti ne samo doseženi, temveč tudi znatno preseženi. Pri določanju

Volivci Ormoža so spoznali koristi zbora volivcev

Pred kratkim smo imeli pri nas predvolivni setanek za vseh 35 volivnih enot našega mesta. Na sestanku nas je prišlo okrog 200 volivcev. Ker se bliža tudi dan Jugoslovanske armade nam je zastopnik JA kapetan tov. Pešič iz Ptujev oz. te prilike povedal nekaj misli o pomenu ustanovitve prve proletarske brigade 22. decembra 1941. Nato je v imenu okrajnega ljudskega odbora govoril tajnik tov. Zlatko, naš domačin.

Tajnik mestnega ljudskega odbora tov. Sonaja, nam je predložil v svojem poročilu tudi plan komunalne delavnosti našega odbora do konca tega leta. Po tem planu bomo še letos nasuli 300 m³ materiala na cesto Ormož-Puščenci, popravili 2 avtomobila Rdečega križa, končali popravila kino-aparature in nanovo poplakali naš dom ljudske prosvete, uredili pralnico in krpalnice ter 6 studentev in dečje igrišče, popravili cesto na Hardek, postavili pločeve okrog hiš ljudske imovine, uredili fizikurno igrišče in cestno razsvetljavo. V te namene smo dobili od okrajnega ljudskega odbora kredit v znesku pol milijona dinarjev.

Volivci smo po tem živahno posegli v diskusijo. Z velikim zadovoljstvom smo poslušali obsejni plan del in sklenili, da ga bomo z dobro voljo tudi uresničili. Povedali smo si celo iz oči v oči, da bi verjetno marsikaj bilo drugače, če bi že doslej v večjem številu prihajali na zbere volivcev, ki jih je naš mestni ljudski odbor pogosto zamenjal, in če bi se bolj zanimali za delo našega odbora, ki smo ga ta večer tudi precej kritizirali. Dali smo celo nekaj dodatnih predlogov, kar je marsikoga presenetilo. Tako smo izgubili morda nekaj preveč besed o javnem zimskem kopališču, zelo umestni pa so bili dodatni predlogi, ki so se tikali čistože po cestah in ulicah, ureditve pokopališča in končno obnove porušenega predmestja Sente. Predsednik odbora je obljubil, da nas bo na prvem prihodnjem zboru volivcev seznanil s sklepom mestnega ljudskega odbora, ki bo naše predloge obravnaval na svoji seji.

H koncu smo sprejeli tekmovalne za volitve, ki nam ga je napovedal KLO Obrež. Da to tekmovalje ne bi ostalo na papirju, je 13. volivna enota napovedala vsem volivnim enotam našega mesta tekmovalje s pripomočki, da bodo pri njih zaključili volitve do 8. ure zjutraj. Frenk

Kaj so se pogovorili v Litiji

V Litiji je bilo pred volitvami zelo razgibano. Na številnih predvolivnih sestankih so volivni upravičenci razpravljali o volitvah, a tudi o delu prejšnjega ljudskega odbora; to razpravljanje je zavzelo večji obseg na zadnjem predvolivnem sestanku, tik pred volitvami. O marsičem so se frontovci pomenili. Na dnevi red je prišla tudi preskrba, posebno preskrba z mlekom, čez katero so se vsi volivci pritožili. Kmetje iz krajevnega ljudskega odbora Litija mleko oddajajo v predpisani množini, medtem ko kmetje iz sosednjih krajevnih odborov oddajajo nezadostne količine mleka. Tudi predpisano količino žita so kmetje iz litijske okolice pravočasno oddali in so plan celo presegle, prav tako tudi plan sena, niso pa oddali predpisane množine krompirja, oljaric in jajc. Tudi davke za letošnje leto so že poravnali in je nekaj zaostankov, ki skupno dolgujejo še 8000 din.

Dosedanji odbor je dobro skrbel za razširitev mreže krajevnih podjetij. Zdej imajo Litijci svojo krojačnico, čevljarico delavnico, remontno podjetje, pekarno in gostilno. Na sestanku so volivci skupno razmišljali o zboljšanju preskrbe prometnih razmer in komunalnih vprašanj. Pri tem so volivci sami pomagali z raznovrstnimi nasveti, ki bodo bodočemu ljudskemu odboru lahko mnogo pomagali pri njegovem delu. Med drugim so volivni upravičenci tudi sprejeli sklep za obnovo mestne ekonomije, ki je nekoliko oskrbovala potrebne z raznovrstno zelenjavo. Iz nerazumljivih vzrokov pa so to ekonomijo pred letom opustili, naprave pa so odnesli na Ponočevje.

Tudi v mednarodnem svetu

se je naša armada že na začetku svoje slavne poti uveljavila kot kovačnica novih ljudi in kot velika opora v skupni borbi, o čemer pričasa nekaj kratkih podatkov iz tistih časov, ko so voditelji drugih narodov in držav že smeli misliti in soditi po svoji glavi in priznavati to, kar so videli z lastnimi očmi.

Bilo bi dobro, če bi partizanski vrhovni štab v imenu jugoslovanskih narodov s kratkim proglašam na narode zasedenih dežel z zgledom svoje borbe za svobodo in neodvisnost apeliral na te narode.

To je odlomek iz brzojake, ki jo je tov. Tito prejel iz Moskve 13. februarja 1942.

Voditelji ZSSR so torej pred sedmimi leti želeli, da bi naš vrhovni štab v imenu narodov Jugoslavije apeliral na narode potlačene Evrope, naj organizirajo borbo proti fašizmu po našem vzoru. Zdej pa zahtujejo — in jih ni prav nič sram — da so naš voditelj, takratni in sedanja, vodili vsoto borbo na račun gestapa, proti Sovjetski zvezi, proti demokraciji in proti socializmu...

»Vaša borba je vodnik vsem potlačeni narodom Evrope, zlasti pa velika pomoč narodom potlačenega Balkana. Nam prav posebej ni nikdar manjkala vaša pomoč, kar ves naš narod ve in je vam tudi hvaležen.«

Zadruga ali krajevni ljudski odbor

Ah poznate našo največjo in najboljšo obdelovalno zadrugo v ljubljanski okolici, tisto, ki se nahaja v krajevnem odboru, kateri je do danes izpolnil v redu vse gospodarske in politične naloge. Ne? Pobrskajte malo po spominu, če ste kaj čitali časopise in če se le malo zanimate za razvoj našega združništva in ljudske oblasti. Pa vam pomagamo:

Zadruga je zelo velika, ima 177 ha orne zemlje, 158 ha travnikov, 297 ha gozdov itd. Obsega 14 vasi, od katerih so kmetje petih vasi 100% zadrugniki, v ostalih vaseh pa je le malo zasebnikov. Predsednika zadruge kličejo vsi: »Naš Jakac. Krajevni odborniki pa so...«

Aha! to je zadruga v Smarju pri Grosupljah. Vendar se boste vprašali, ali govorimo o obdelovalni zadrugi, ali o krajevnem ljudskem odboru? Smo v zadrugi. Seveda hočemo govoriti o krajevnem odboru, saj smo pred volitvami, toda če so skoraj vsi kmetje v zadrugi, pomeni govoriti o krajevnem odboru skoraj isto, kakor o zadrugi. Kako? Krajevni odbor isto kakor obdelovalna zadruga? No, isto seveda ni. Toda poglejmo:

Krajevni odborniki so 100% v zadrugi in so bili prvi zadrugniki. Krajevni odborniki so bili največji borci za združništvo. Krajevni odbor je pripomogel zadrugi do današnje veličine in politično gospodarske moči. Krajevni odbor... Skratka, brez takega krajevnega odbora ne bi bilo tako odlične zadruge. Pa tudi obratno: zadruga je pripomogla krajevnemu odboru, da je izpolnil plan odkupa živine, žitaric in drugega. Zadrugniki in krajevni odborniki so skupno razkrinkovali špekulante. Zadrugni upravni odbor in krajevni ljudski odbor sta se pogosto posvetovala na skupnih sejah in tako ni bilo v vaseh nikoli nesporazumov.

Spodobilo se, da vam predstavimo predsednika krajevnega odbora in najboljšega odbornika.

Predsedniku je ime Anton Forbežan. Po poklicu je kovač in kuje zadrugnikom orodje, v svojem kraju pa novo življenje. Predsednik krajevnega odbora je že štiri leta. Na prvih volitvah po osvoboditvi ni bil izvoljen, ker so ljudje še vedno bolj zaupali staremu županu. Ko pa so nekdanjega župana na zboru volivcev odstavili, je postal Anton predsednik in vodil svoj krajevni odbor vsa štiri leta z velikim uspehom. Ljudje so mu zaupali in ga vedno izvolili. Anton je tudi član okrajnega ljudskega odbora Grosuplje in član okrajnega plenuma Fronte.

Tone Forbežan je skromen, a delaven mož. Kadar se loti kakšne naloge »ne jena preje, dokler je ne omaga«. S svojo revolucionarnostjo in vztrajnostjo je zglede vsem ostalim odbornikom in vaščanom. O njegovem delu v zadrugi menda ni potrebno še posebej govoriti.

Od ostalih odbornikov ni nihče slab. Zelo uspešno vodita finančni oddelek

tovariša Ignac Maček in Anton Kračman. Odlična odbornika sta tudi Franc Mehle, administrator in Franc Mehle II. poverjenik za kmetijstvo.

Največja odlika celotnega krajevnega odbora pa je tesna povezanost z ljudstvom in skupno delo z zadrugno upravo in množičnimi organizacijami. Lani je bil krajevni odbor nagrajen kot najboljši v grosupljskem okraju. Prihodnjo nedeljo bodo imeli v krajevnem odboru Smarje volitve. Vaščani so se nanje pripravili. Na zboru volivcev, ki je bil preteklo nedeljo so pregledali delo odbornikov. Doslej so jih imeli 15, na volitvah pa jih bodo volili 23 — vse zadružnike.

Ker je nepristranski, uživa zaupanje

Traven Jože je v Bukovici že dolgo časa tajnik krajevnega ljudskega odbora.

Po okupaciji, ki jo je preživljal v Mauthausnu in Auschwitzu je začel takoj po vrnitvi v svojo rojstno vas pomagati v OF. Kmalu po tem je bil izvoljen za tajnika krajevnega ljudskega odbora v Bukovici. S svojim delom se je uvrstil med najboljše frontovce, saj dosledno izpolnjuje vse naloge.

Jože je bil med prvimi, ki je delal za ustanovitev krmečko obdelovalne zadruge v Bukovici, prav tako pa je dal pobudo za gradnjo zadrugnega doma. Ni pa ostalo samo pri tem, ampak je tov. Traven skušal pridobiti čim več frontovcev za to, da bi si zgradili svoj lastni zadrugni dom. To mu je uspelo. Sovaščani so razumeli, da jim tudi s tem predlogom hoče le dobro in so mu rade volje pomagali.

Tudi pri odkupih, pri določanju davkov in pridobivanju delovne sile, je tov. Traven pokazal, da zna pravilno reševati še tako zapletene naloge. Pri tem je nepristranski in prav tako uživa med volivci zaupanje. Tako ni čudno, da ga nameravajo tudi to pot voliti v novi krajevni odbor.

Potujoča trgovina mariborske oblasti — novo darilo delavcem in podeželju

»Se pridite k nam, kmalu pridite spet,« so kličali za kamionom delavci v Strnišču, kmetje in kmetice v Gorisnici, Trgovišču, Moškanjcih in drugod, kjer so prodajalci potujoče trgovine postavili stojnico in razstavili ter prodajali svoje blago, pestro galanterijo in drugo. Sredi novembra je potujoča trgovina prvič krenila na pot. Motor tovarnega avtomobila je hropel pod težo. Potujoča trgovina je bila dobro založena. Skoraj vsi odrasli prebivalci vasi, kjer se je trgovina ustavila, so se zbrali ob stojnici, hvalili blago in kupovali. Delavci tovarne

alumnija in glinice v Strnišču so kupovali in se pogovarjali o velikih skrbih naše Partije in našega upravnega aparata za delovno ljudstvo. Nogavice in pisane rute so romale v predale žena in deklet. Galanterija, pletenine in drugi proizvodi lokalne industrije so zadovoljevali kupce. Hitro je bil prazen kamion. To je bila najlepša nagrada za Mestno trgovsko podjetje Maribor, ki je po nalogu ministrstva trgovine in preskrbe organiziralo potujočo trgovino, pa tudi za poživljeno prodajalce.

Izpolnili so plan

Zadnje dni so nadaljnji kolektivni tekstilni podjetji v Sloveniji izpolnila letno plansko nalogo, in sicer tekstilna tovarna v St. Pavlu pri Prebuldu in bombažna tkalnica v Vižmarjih pri Ljubljani, medtem ko je tekstilna tovarna »Tiskinina« v Kranju izpolnila plansko nalogo v obeh tkalnicah. Med podjetji usnjarske industrije pa je 13. t. m. izpolnila svoj letni plan tovarna usnja v Sošanju.

Veseli iskrenega povabila in videč, da potujoča trgovina prihrani delavcem mnogo dragocenege časa, so prodajalci obljubili delavcem Strnišča in prebivalcem obiskanih vasi, da se bodo kmalu spet vrnili. Toda do takrat bodo že imeli za potujočo trgovino tudi primernejši, zaprt voz in še več blaga. Pletenice, ki so jih milmogrede s prve volitve pripeljali iz Cakovca in drugi predmeti proste trgovine bodo zbudili še več zanimanja kupcev. Poleg Metropa se je po uspehi prvi voljni že začela baviti z mislijo na ustanovitev potujoče trgovine tudi mariborska Naproza.

DAJTE NAM SLOVAR

SRBSKOHRVATSKEGA JEZIKA!

Jezikovni priročniki, zlasti se slovarji, odlože med elementarne potrebe slovenske narodne kulture. Bolj ko se le-ta razvija, bolj so ji potrebni razni jezikovni pripomočki, med katerimi so posebno tehnično splošni in strokovni besednjaki domačega jezika in slovarja najvažnejši ali tej kulturi najbližji tujih jezikov. To je tako znano, in povsod tolikanj priznано, da bi sploh ne bilo treba zapisati takih splošnic, če bi ne opozarjale nanje nekatere vrzeli v književnosti te vrste.

Pri nas imamo teh vrzeli še precej in vsi, ki se praktično ukabamo s pisanjem, jih močno čutimo. Novim pogojem, ki jih ima znanstveno in sploh kulturno delo v novi državi, se imamo prilagoditi, da te vrzeli postopoma izginjajo. Tako bo novi Pravepisni slovar po obsegu in po uporabnosti prekosil vse, kar smo kdaj imeli na tem področju. Medtem pa nam naši strokovnjaki pripravljajo celo vrsto drugih prepotrebni priročnikov, tako n. pr. Besednjak slovenskega jezika, ki bo nadomestil Pletersnika (zaradi čedalje bolj pomankljivega znanja nemsčine in zaradi velikega razvoja našega jezika je ta nekako vzorni slovar že nekoliko zastarel). — V pripravi je več strokovnih besednjakov, med njimi dr. Černičev Slovenski zdravstveni besednjak, ki bo po obsegu in vsebinski dopolnilnosti daleč prekosil Klinični besednjak istega avtorja, nadalje se zbirajo gradivo za veliki akademski besednjak našega jezika itd. In slovenskih in drugih jezikov se nam obeta toliko, da bomo v naši drugi kulturni petletki, če se je temeljito oprimo in jo smotrno zasujemo, zadostili celo vsilnim zahtevam in potrebam naše leksikalne književnosti. Tako je sedaj v tisku Koinikov Slovensko-ruski slovar, medtem ko dr. Preinar prizadevno razširja in izpopolnjuje svoj Rusko-slovenski slovar, ki bo v drugi izdaji narasel na dve knjigi. Profesor Franc Vodnik je dokončal Poljsko-slovenski slovar, dr. Fran Bradac pa je v rokopisu pripravil tako obsežen slovar češkega jezika, kakor ga zahteva nima še noben južnoslovenski narod.

Ce se z zadostjenjem razgledujemo po teh in podobnih pripravah, pa moramo ugotoviti, da ni še nihče napovedal novega srbsko-hrvatsko-sloven-

skega in slovensko-srbsko-hrvatskega slovarja. To dejstvo — in samo želeli bi bilo, da bi ga kak neznan leksikograf demantiral, — je tako presenetljivo, da je treba o njem napisati nekaj besed. Srbohrvaščina je Slovencem najbližji jezik in z njo smo mnogi malone vsak dan v kakršnem koli stiku. Ti ožji stiki trajajo v slovenskem javnem in kulturnem življenju že več kot 30 let, širši stiki pa segajo tja k Ilirizmu, da celo štiri sto let nazaj, k samim začetkom naše književnosti, ko je Trubar v zvezi s problemi slovenskega pismenega jezika razmišljal o ožjem sodelovanju slovenskih in hrvaških protestantskih piscev. Morda je kriva prav toliko poudarjena sorodnost obeh jezikov, sorodnost, ki je v preteklosti zmedla jasne pojme z napačno tezo o zlitju obeh jezikov, da se je našim ljudem zdelo, kakor da Slovenec že sam od sebe zna srbski ali hrvaški jezik. Nedvomno drži to, kadar gre za najnavadnejše sporazumevanje, za pogovorni jezik; tu se utegneta n. pr. Srb iz Sumadije in Slovenec iz Ljubljane laže razumeti, kakor Italijan iz Lombardije in Italijan iz Neaplja, kolikor zadnja dva govorita vsak svoje narečje. Toda čim globlje bo segel pogovor, tem večja bo diferenciacija v besedju in izrazju in tem pogostejša utegnemo biti jezikovna nesporazumljenja med Slovencem in Srbom. Tem bolj velja to za književnost. Medtem ko povprečen slovenski bralec še dokaj dobro razume časnikiški jezik v hrvaškem dnevniku, ima pri literarnem tekstu že precejšnje težave, ki tako naraščajo, da naposled nezaščeden odloži knjigo.

Pred Osvobodilno vojno smo Slovenci le izjemoma prevajali iz hrvaške in srbske književnosti. V tem so nas Srbi in Hrvatje le preveč in preradi posnemali in skoraj popolnoma zamenjali prevode iz slovenske književnosti. Zdi se, da smo medsebojno kulturno spoznavanje in zbliznevanje prepuščali prav temu jezikovnemu sorodstvu, o katerem so vsi tolikanj govorili, češ saj to zadošča, to je že pasivno znanje, tako da se lahko medsebojno beremo. Dejansko pa je bilo to zgolj slepilo. V resnici je pri Slovencih kljub pouku srbsko-hrvatskega jezika v šolah samo neko število iz-

obražencev redno prebiralo hrvaške in srbske knjige in revije, medtem ko je bilo pri Hrvatih in Srbih število ljudi, ki so res brali slovenski tisk, tako majhno, kakor — postavimo — število rednih bralcev čeških knjig. Po osvobodilni vojni, ko smo postavili bratske odnose med jugoslovanskimi narodi na pravilno politično podlago in zavrgli marsikak star predsodek, smo spremenili tudi stališče glede medsebojnega prevajanja. Jezikovna sorodnost nič več ne opravičuje iluzije, da se bomo zaradi nje same že zadostno spoznavali. Široke množice bralcev, množice delovnega ljudstva, potrebujejo takisto prevodov iz srbske in hrvaške literature, kakor potrebujejo prevodov iz drugih slovenskih slovstev. Samo po tej poti se bomo res poznali, samo tako bodo naše pesniške vrednote resnično prodrale med delovno ljudstvo bratskih narodov.

Zmaga tega stališča pomeni nedvomno lep napredek v medsebojnih kulturnih stikih jugoslovanskih narodov in sedaj je skrb naše kulturne in posebej se založniške politike, da tako pravilno urejeno izmenjavo slovstvenih dobrin kar moči poglobi in ji da potrebno smotrnost. Pri tem delu pa nikakor ni mogoče pogrešati dobrih slovarjev, ne glede na to, da te slovarje potrebujejo tudi šole in mnogi posamezniki, ki bi hoteli bratsko literaturo prebrati v izvorniku. Če si ogledamo slovarje, kar smo jih imeli doslej, — in vsi so že dolgo razprodani — vidimo, da ti pripomočki nikakor ne zadoštujejo, zlasti še ne prevajalcem, ki morajo sedaj segati po drugih slovarjih, posebej po odličnem Ristič-Kangrgovem »Rečniku srpsko-hrvatskog i nemačkog jezika« (kolikor znajo tudi nemški jezik). Vsi dosedajni poskusi od Iliščevega širokega slovarčarja prek obeh Vilharjevih do Gröbming-Lesica-Moletovega so v najboljšem primeru nezadostni, uporabni kvečjemu za bralca lažjih tekstov ali za solsko rabo, nikakor pa ne ustrezajo današnjim potrebam. Potrebujemo nov, obsežen, čeprav le diferencialni srbsko-hrvatsko-slovenski in slovensko-srbsko-hrvatski slovar, in ta dva slovarja, ki naj zadoštujejo upoštevata tudi frazeologijo in besedne otenke ter nudita pravilno slovensko besedje in izraze, mora izdati slovenska založba! Potem bodo, upajmo, izginili iz slovenskih prevodov mimo številnih drugih napak in nesporazumljenj tudi taki primeri, kakor kruta disciplina (tam, kjer je v originalu trda, to ga), uporno prizadevanje (ki je dejansko samo vztrajno ali trdo-vratno) in drugi podobni spodsrljaji, ki so posledica tega, da imajo iste ali podobne besede v slovensčini drugačen pomen kakor v srbohrvaščini. Velik, kar se da izčrpen srbsko-hrvatsko-slovenski in slovensko-srbsko-hrvatski slovar in dobra slovenska slovnica srbsko-hrvatskega jezika — to je že dokaj časa nujna potreba naših praktičnih stikov in hkrati potreba in zahteva naše slavistične literature. Slovar potrebujemo tudi zato, ker vedno znova povprašujejo po njem Srbi in Hrvatji, ki bi bodisi prevajali iz našega jezika, bodisi brali naše knjige. Vrzel, ki smo jo tu ugotovili, je treba prej ko prej odpraviti. Prepričani smo lahko, da so na voljo strokovnjaki, ki bi opravili tako delo in tudi sredstva, potrebna za to nujno izpopolnitev naših jezikovnih pripomočkov. Božidar Borko

Jugoslovanska kronika
Za prihodnji januar se pripravlja v Beogradu prvi kongres skladateljev FLRJ. Ob tej priložnosti bo v Beogradu prirejena vrsta pomembnih koncertov, na katerih bo prikazan napredek vseh vrst glasbenega ustvarjanja pri nas. Ob tej priložnosti bo utemeljena tudi Zveza skladateljev Jugoslavije. Pripravlja se tudi osrednje glasbeno glasilo za vsa država, ki naj bi strokovno podprlo zlasti mlade moči med našimi skladatelji.

Novi francoski filmi
V preteklem mesecu je bil na Dunaju slavnostni teden francoskega filma. Dal je zanimiv pregled o današnjem stanju francoske filmske umetnosti in o strujah, ki delujejo v njej. Večina kritik si je edina v tem, da ima Francija odlične snemalce, režiserje in igralce, toda slabe scenarije. Kljub temu pa po mnenju kritikov visoko nadkrijujejo hollywoodsko filmsko proizvodnjo. Kot prvi film v tednu francoskega filma so prikazovali filmsko komedijo »Kralj« (Le Roi), ki smo ga gledali tudi pri nas. »Praznka« (Jour de Fête) z grotesknim komiko Jacquesa Tatija je slika provincialnega življenja. »Alice v čudežni deželici« (Alice au pays des merveilles) je filmska pravljica, izdelana po znamenitem angleškem romanu Lewisa Carrolla. »Crni kmetje« (Les paysans noirs) pripoveduje o francoskih kolonijah. »Med enajsto in polnočjo« (Entre onze heures et minuit) je spretno iznišljena kriminalna zgodba, film »Sestanke« v juliju (Rendez-vous de Juillet) pa prikazuje slab

Z razstave likovnih umetnikov Hrvaške v Zagrebu je doslej že nad 4000 obiskovalcev obiskalo razstavo del Združenja likovnih umetnikov Hrvaške (ULUH), ki je bila na Dan republike odprta v Umetniškem paviljonu na Tomislavovem trgu. Na razstavi sodeluje 40 slikarjev in 12 kiparjev s približno 100 deli. — Naša slika kaže delo slikarja Krste Hegedušca »Bitka pri Stubicah; njena vsebina je boj Hrvatov in Slovencev pod Matijem Gubcem proti fevdalcem. Razstava bo odprta še v nedeljo 18. decembra

Miranu Jarcu smo odkrili spominsko ploščo

Na pobudo, ki jo je dal Zavod za varstvo kulturnih spomenikov LRS, odkrivamo letos širom po naši domovini spominske plošče bodisi na domovih nekaterih naših starejših pisateljev, ki doslej takega spomina in počastitve žal še niso bili deležni, predvsem pa na domovih tistih naših kulturnih delavcev, pesnikov in pisateljev, ki so dali svoje življenje v narodno osvobodilni borbi. Eden izmed teh je tudi pesnik-borec Miran Jarc, ki so ga leta 1942 partizani rešili iz transporta, namenjenega v italijansko taborišče, a je še istega leta padel v roki ofenzivni pri Pugledu, star komaj dva in štirideset let. Prejšnjo nedeljo, 4. decembra, so mu v Crnomlju, njegovem rojstnem kraju, odkrili spominsko ploščo. Odkritje je organiziral pripravljalni odbor, v katerem so bili člani KLO in člani profesorskega zbora črnomojske gimnazije. V poznem dopoldnevu, ki ga je ogrevalo prijazno belokranjsko sonce, so se v ozki ulici pred okrašenim poslopjem okrajnega sodišča v Crnomlju, kjer je pred pol stoletja služboval pesnikov oče, zbrali domačini in gostje, predstavniki JA, pred-

vsem pa številna mladina. Slovesnost je začel v imenu pripravljalnega odbora zastopnik KLO v Crnomlju ter odkril ploščo z naslednjim besedilom: »Tu je bil rojen S. VII. 1900 — MIRAN JARC — slovenski pesnik — in pisatelj.« Mešani zbor črnomojske gimnazije je zapel pesem »Zrjavce«. O pesnikovem življenju in delu ter o njegovem pomenu za našo kulturo je govoril v imenu Društva slovenskih književnikov France Vodnik, nakar je mala gimnazijka občuteno deklarirala pesem Antona Vodnika »Manom Mirana Jarca«. Kot pesnikov sošolec in najbližji prijatelj je spregovoril o njem še Božidar Jakac, direktor Akademije za upodabljajočo umetnost. Nato je živahen gimnazijec recital dve Jarčevi pesmi. Kosmačev tekst je 25 izbranih, najbolj značilnih posnetkov iz filma; takoj je hkrati ohranjena podoba skoraj vseh igralcev, ki so sodelovali v filmu. Reprodukcijsko dobro; knjiga je natiskana na lepem papirju. Tako bo ostala vsakemu prijatelju filma spomin na prvi slovenski celovečerni film, na močnega filmsko podobo naše osvobodilne borbe.

Med novimi knjigami

Scenarij filma »Na svoji zemlji« v knjižni izdaji
Slovenski knjižni zavod je izdal v bogato ilustrirani knjigi scenarij Cirila Kosmača »Na svoji zemlji«. Prvi slovenski celovečerni film je še vsem v dobrem spominu. V tej knjigi je ponatisjen tekst, ki je dal celotnemu filmu njegovo vsebinsko podlago. Pisatelj Ciril Kosmač je prvotni scenarij nekoliko predelal, vendar samo tako, da je posamezne prizore trdnje povezal med sabo in jih tako približal novelistični obliki, s čimer je scenarij postal vsakomur razumljiva pripovedna knjiga. Malone sleherni stavek v knjigi vzbuja v bralcu, ki dobro pozna film »Na svoji zemlji«, spomin na določen prizor iz filma in vse delo priča, da se je začela pri nas razvijati ta nova literarna vrsta. Kosmačev tekst pomeni njen uspešni začetek. Posebnost knjige so ilustracije. Reprodukcijsko je 25 izbranih, najbolj značilnih posnetkov iz filma; takoj je hkrati ohranjena podoba skoraj vseh igralcev, ki so sodelovali v filmu. Reprodukcijsko dobro; knjiga je natiskana na lepem papirju. Tako bo ostala vsakemu prijatelju filma spomin na prvi slovenski celovečerni film, na močnega filmsko podobo naše osvobodilne borbe.

Ziviljenjepis Molièra

Slovenski knjižni zavod je v svoji zbirki »Moštri in vzorniki ruskega knjižarstva« izdal v 112 straneh spis ruskega slovenskega zgodovinarja S. S. Mokuljskega »Molièra« (prevedel J. D., cena din 22.—). Pisec prikazuje življenje enega najpomembnejših klasičnih svetovne dramatik, francoskega komediografa in igralca J. B. Paqueuina-Molièra. Vzporedno z biografijo, tesno naslonjeno na dejstva in pojave njegove dobe, se razvija študija o Molièrovem delu od prvih skromnih začetkov do velikih mojstrskih komedij, ki so mu prinesle tolikšen sloves. Spričo popularnosti, ki jo uživajo pri nas Molièrove komedije — zlasti odkar imamo n. pr. »Tartuffa« in »Ljudomrznika« v tako odličnih prevodih — bo to življenjepisno študijo z užitkom in s pridom prebral vsak prijatelj gledališča, kakor tudi ves široki krogi ljudi, ki jih zanimajo slovenski pojavi.

PRED II. KONGRESOM KNJIŽEVNIKOV JUGOSLAVIJE

V Zagrebu se bo 26. decembra prišel II. kongres književnikov Jugoslavije, ki bo trajal tri dni. Priprave za ta kongres so v teku že delj časa, določeno je že tudi dnevni red. Obištnje bomo o tem važnem kulturnem dogodku še poročali.

Razstava »Ljubljansko barje« v Mestnem muzeju v Ljubljani

V Mestnem muzeju v Ljubljani je bila te dni odprta razstava »Ljubljansko barje«, ki so jo pripravili v zvezi s preureditvijo in razširitvijo muzeja na nov oddelek za Ljubljansko barje. Gradivo, ki zavzema dva razstavna prostora, prikazuje bibliografijo in znanstvena dela oziroma literaturo o Ljubljanskem barju, geološki prikaz, kremenine in okamenine z obrobja Ljubljanskega barja, razne vrste ilovice iz različnih globlin (od 2–43 m). Gospodarski razvoj kaže vrsta katastrskih map. Dalje obsega razstava več predmetov, kakor kolce za stavbe, ostanke hrane, orožje in orožje, ka-

kršno je uporabljal neolitski barjanski človek, ki je prebival na Ljubljanskem barju pred okoli 4000 leti v stavbah na koléh. Vse to se je ohranilo do danes v kulturni plasti pod foto. Razen tega prikazuje razstava lobanjo in kosti barjanskega človeka, živalske kosti in arheološke najdbe, ki so jih izkopali pri Studencu-Igu leta 1877. Razstava omenja tudi poizkuse osuševalnih del med katerimi je bil prvi med leti 1772–1780 ter Barje v narodno osvobodilnem boju in socialistični izgradnji. Novoustanovljeni muzejski oddelek za Ljubljansko barje bo svoje gradivo še nadalje izpopolnjeval. B. J.

NAJMANJ 100.000 LET ŽIVI ČLOVEK NA SLOVENSKI ZEMLJI

(OB ZNANSTVENIH IZKOPAVANJIH PROF. BRODARJA PRI POSTOJNI.)

membnješa in najdelj naseljena postaja pri Postojni. Jamo Betalov spodomol je odkril že leta 1932 Italijan Anelli. Leto pozneje je Anelli o svojih prvih izkopavanih poročal na speleološkem kongresu v Trstu. V naslednjih letih je nadaljeval izkopavanja in prekopal ves predjamski prostor 7 m v notranjost in nekako 2 m v globlino jame. Objavil pa je le odkritja iz pozne mlajše kamene dobe (neolitika). Pred vojno za časa fašistične Italije je bila zbirka najdenih artefaktov (človekovega orožja in živalskih ostanikov, ki dokazujejo, da je tam nekdo prebival ali vsaj lovil človek) shranjena v Postojnskem muzeju. Med vojno so to dragoceno zbirko Nemci odpeljali v Italijo in nato še naprej v grad Pottenstein pri Nürnbergu, na Bavarsko. Tržaški list »Il Corriere di Trieste« je v začetku letošnjega leta poročal, da so Anglo-američani te izkopane dragocenosti vrnilii Italiji. Zbirka pa se še danes nahaja v Rimu in bo menda kmalu vrnjena naši državi.

Anelli je zadel le na zgornjo mejo paleolitskih plasti. Celo vrsto kulturnih slojev iz starejše kamene dobe je v resnici našel prof. Brodar. Izkopavanja so se začela že leta 1947, nadaljevala pa so se preteklo leto in tudi letos. Dosedanja izkopavanja so vsako leto trajala približno tri mesece. Pri delu je vselej sodelovalo po nekaj študentov ljubljanske univerze, članov Ljudske študentske mladine in poganj-

skih srednješolcev. Celotna raziskovanja pa potekajo ob izdatni in zadostni podpori ministrstva za znanost in kulturo LRS ter Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani. Novo najdišče pri Postojni nam predvsem odkriva življenje ledenodobnega človeka — prebivalca stare kamene dobe. Najgloblje najdeni predmeti kažejo na kulturo, ki je brez dvoma najstarejša v Sloveniji. Iz najdenega gradiva bodo naši znanstveniki precej zanimljivo skleпали in nam povedali, kakšna sta bila način dela in življenje naših prednikov. Poleg živalskih ostanikov (tedanje človekove hrane) so v Betalovem spodomolu našli dobro ohranjene koščke oglja, ki nas opozarjajo, da je pračlovek že v tisti dobi poznal ogenj. Oglje samo prazgodovinarju — paleolitčarju — ni le dokaz, da je človek že v davnih dobah poznal ogenj. Nadaljnja točna mikroskopska analiza mu dalje pokaže, od katere vrste dreves je to oglje. Iz te ugotovitve prazgodovinar lahko sklepa tudi o rastlinstvu takratne dobe. Rastlinstvo pa mu spet pove, ali je bila doba mrzla ali topla.

Istčasno s staro kameno dobo je naša zemlja preživljala ledeno dobo (dihlivi ali pleistocen), v kateri je bilo več topljših presledkov. V času poledenitev se je pračlovek selil iz Betalovega spodomola v oddaljenejsje kraje. Zato nekatere notranje jamske plasti ne hranijo sledov človekove navzočnosti. Kajti pod silovitojsko vsake, izmed treh do štirih močnejših poledenitev, ki so si sledile v ledeni dobi, se

rušila tudi jama pri Postojni. Toda prav postojnska vrata so morala biti zaradi svoje izrazite prehodnosti in ugodnih podnebni razmer posebno všeč tudi pračloveku. Drugače bi ga najdeno sledi ne odkrile spet v Betalovem spodomolu. To pot sta bila človekova hrana in orožje raznovrstnejše. Pračlovek se je tedaj hranil predvsem z več vrstami jelenov, orožje pa je, kakor prej izdeloval in obdeloval iz zelo gostih sileksov, neke vrste silno trdega kremenca, čigar podobne otenke so doslej našli na polotoku Rujani v Severni Nemčiji. Vrsta tega kremenja in njegova nahajališča so bila brez dvoma redka in za pračloveka tako dragocena, da je uporabljal tudi najmanjše, prvotno zavržene koščke teh prinešenih sileksov, ki so trši od železa.

Prof. Brodar se danes mrgala Dolgoletne izkušnje so tako zaostrile njegove znanstvene oči, da brž vidil, kam, na rob ali na stranico je treba pritisniti ta ali oni manjši košček kremenca. Z lahkoto sestavlja prvotne oblike kremenca, čeprav je tudi on pred tem ure in ure tuhtal in ždel nad stoletnimi kremenom. To opravilo mu jasno pokaže, kako je pračlovek delal svoje orožje. Raziskovanja v Betalovem spodomolu se danes niso zaključila. Toda dosedanje najdbe nam tudi v tem delu našega ozemlja dovolj priprjelijo kažejo, kako zgodaj je bilo poseljeno slovensko ozemlje. Slovenijo pa nam prikazuje kot izredno prehodno deželo

NA DRŽAVNEM POSESTVU v Marenbergu so proglasili prve udarnike

K prijatni slavnosti so se zbrali vsi delovni člane velike delovne družine marenberškega državnega posestva. Prvic bodo v okraju Slovenjgriadec proglasili udarnike v socialističnem kmetijskem sektorju. Ze vse dan praznujejo. Opravljajo le najna nacija dela. To je kar nekam nenavadno za ljudi, ki so vse življenje v petek in svetek pregarali in se na misel nikomur ni prišlo, da bi moral dobiti za svoje zvesto delo tudi kako priznanje.

Uvodoma je bil pred vsemi udeleženci podan obračun o ogromnem delu, ki ga je ta tihi delovni kolektiv opravil v letošnjem gospodarskem letu. Pri mnogih poljedelskih panogah so znatno presegli plan; jecem je izredno dobro obrabil — za 44% jim je uspelo povisati hektarski donos. Oves je dal 28 mg na ha, krompir Weckeragis in Jubel sta najbolje obrabila. Ni pa tako dobro uspevala sorta Bintje — podnebje ji očitno ne prijia. Tudi pri krompirju so za 7% presegli načrt proizvodnje. Obvezno oddajo mleka so že doslej preokorčili s 110%, za 30% so presegli plan oddaje goveje živine, za 25% pa plan obvezne oddaje jajc. Se mnogo takih uspehov je

bil razvidnih iz govora predsednika sindikalne podružnice marenberških poljedelskih delavcev. »Zdaj že delamo za plansko leto 1950.« je zaključil v val odobravanja se je sprožil med množico v dvorani. Odkrito so tudi priznali, da pri rži plan ni bil dosežen.

Udarniki so ponos državnega posestva! Albert Gogal je pisal iz rudnika Trbovlje svojim ljudem: »Rad bi bil med vami, a ker ravno tekmujejo, ne bom prišel.« Ta pohtovalni vrtnar je prejel priznanje prvega udarnika. V tem mrzlem alpskem podnebnju mu je uspelo iztisniti iz zemlje in dobro ohraniti vse vrtno rastline od paradiznika preko paprike do iskanih kapusnic.

Matija Glazar je konjerec. Nikoli ne vpraša, kako pozno je že, ko je treba k počitku. Rana zarja ga že najde pokonci.

Tudi Anton Glazar je postal udarnik. Ne le pri konjih, tudi pri postavljanju hmeljskih drogov se je odlikoval.

Tovariš Ivan Bukovnik je duša državnega posestva, delovodja je. Zaslужil si je priznanje ta vril mož. Ko ura je na svojem odgovornem delu. Disciplino in tovaršstvo — oboje je znal vzbuditi v svojih ljudeh.

Nadalje so bili proglaseni za udarnike še: Leopold Prevolek, kovač; Alojzija Grum, ki je tudi za 32% presegala dnevno normo, Peter Komerički, Liza Just, Ivan Tilk, konjar, ki je normo presegal pri vzgoji in negi konj najmanj za 26%.

Pri gradnji gospodarskih objektov, ki so letos rasli ko gobe po dežju po obširnem posestvu v dolini in na hribu, se je posebno postavil samouk Ludvik Koležnik. Koliko je vreden človek, ki se resnično trudi za napredek socialističnega gospodarstva! 75 let že ima. Pa ti je prihranil na materialu za najmanj 10%, tudi norme je presegal za več ko 10%.

Dobro nastudiran kulturno-prosvetni program z ljubko igrico »Vsakemu svojev je zaključil to pomembno slajve.

SE EN KOMENTAR K NOGOMETNI TEKMI JUGOSLAVIJA : FRANCIJA

KJE SO MEJE neodgovornega pisanja informbirojskega tiska?

Italijanski tisk se nadalje prinosa obširna poročila in komentarje, ilustrirane s številnimi fotografijami z mednarodno nogometne tekme med Jugoslovijo in Francijo, ter pri tem opozarja predvsem na lepo igro obeh moštvev in poudarja zaslužen zmagajoč, goslovanov. Tu je uradno glasilo Informbiroja v Italiji »Unita« e pustilo forme svoj moik in priobčala črtnice, v katerem se na vso moč trudi, da bi zmanjšal vrednost celotne tekme, kakor tudi posameznih moštvev in tako odvračil pozornost rimskega športnega občinstva od srečanja »Beograd« - »Lazio«.

Glejta, kaj je priobčala »Unita« in kakšne »zanimivosti« je bil prisiljen napisati športni urednik, samo da se ne bi odvračil od protijugoslovanke linije Informbiroja: »Mi, usmiljenli vredni športni uredniki, po prjeti tako tekmo z dvema podaljšanjema, v primeri s katero je videti katera koli tekma tretje razredne lige kot biser tehnične in pametne igre. Ni mogoče opisati igre enega in drugega moštva: vsaj igrači obeh in te vse Upamno, da je ta tekma koristila vsaj številnim predsednikom italijanskih klubov.

Letos junija je mlado društvo prrediilo prvi telovadni nastop, poleg tega pa so se člani z velikim uspehom udeležili drugega okrajnega fizkulturnega zleta v Novem mestu. Stoodstona udeležba na jenskem crossu je nedvomno edinstven uspeh društva v novomeškem okraju.

Prihodnje dni bodo imeli svoj drugi redni občni zbor, na katerem bodo sprejeli še nove obveznosti. Zgradili bodo igrišče za kosarko, prostor za telovadbo in odbojko bodo razširili in zboljšali svoje vrste pa bodo pritegnili vse vašane iz bližnje in daljnje okolice. Marljivo delo Štopičev in občinski fizkulturni odbor pohvalili in jim izrazili vse priznanja.

Loška dolina vabi fizkulturnike

Fizkulturno društvo Sneznik v Starem trgu slovi po Loški dolini in v postojanskem okraju kot razbano in delovno društvo, ki že od osvojitve leto za leto vzgaja dobre telovadce. Kdor je bil letos spomadi v Starem trgu, je videl vsak kaka telovadca, ki so voheli krampe in lopate ter si gradili novo telovadišče, kako so redno udeležujejo telovadnih ur in se pripravljajo za nastop. Obrabi so jim zaredi od navdušenja, veselja, delovnega poleta, tovarštva, ljubezni do domovina.

Tudi v okraju Ljubljana-okolica so veliki kmetje najslabše izpolnili setveni plan

V ljubljanskem okoliškem okraju so pregledali pretekli mesec krajevni odbori posejana polja v vseh svojih vaseh. Prišli so do zanimivih rezultatov: najslabše so izpolnili plan setve veliki kmetje, ki imajo nad 20 ha obdelovalne zemlje, nato kmetje, ki imajo nad 15 ha zemlje in tako dalje, do najmanjših kmetov, ki imajo samo okoli 3 ha obdelovalne zemlje. Celotni okrajni setveni plan so izpolnili privatni kmetje z 78%. Mnogo boljše je socialistični sektor. Zadruga so izpolnile setveni plan s 104%, okrajne ekonomije s 133%, zadružne ekonomije s 104%, državna posestva 97% in industrijske ekonomije s 91%. Tako sta izpolnila okrajni setveni plan oba sektorja skupaj s 87%.

Iz teh števil je razvidno, da so zadruga in zadružne ekonomije v polni meri izpolnile setveno nalogo. Največje krivdo, da plan ni bil v celoti izpolnjen, nosijo veliki kmetje. Ti se vedno preveč upostevajo le svoje osebne koristi, namesto koristi skupnosti. To dokazujejo tudi setveni uspehi v posameznih krajevnih odborih.

KAKO SE IZPOLNjuje PLAN obvezne reje živine

Z republiškim operativnim planom obvezne reje živine je bilo določeno, koliko živine po vrstah konj, govodi, prasceev itd. ter koliko živali posameznih skupin n. pr. kobil, krav, bikov, mlade živine, plemenskih svinj, mrjasev in drugih, je obvezno rediti na področju posameznih oblasti in okrajev. Okraji so to plane razdelili naprej na krajevne odbore.

Krajevni ljudski odbori so dobili v zvezi s tem točna navodila, kako naj razdele plan obvezne reje živine na posamezna kmetijska gospodarstva. Pri tem se je delalo največ napak. Krajevni ljudski odbori so predpisovali kmetijskim gospodarstvom obvezno reje šablonsko in nekako približno po gospodarskem stanju posestev pred vojno, ne da bi pri tem upostevali sedanje stanje gospodarstev in njihov odnos do graditve socializma. Ozirati bi se morali predvsem na količino krme, ki jo gospodarstvo lahko pridelja pri smotnem gospodarjenju.

Veliko je bilo primerov, da so krajevni odbori enostavno v pisarni določali obveznosti. Po vseh takih odborih lahko danes ugotovljamo, da se plan obvezne reje živine zelo slabo izpolnjuje. Krajevni odbori bi morali postavljati plan dobro pregledati na svojih rednih sejah in ga nato predložiti zboru volivcev v pretres. Na ta način bi zlasti veliko laže preprečili spekulacijo velikih kmetov, ki so se tudi pri obvezni reji doslej najslabše izkazali. To je bilo ugotovljeno pri vseh kontrolah, ki so bile izvršene do konca novembra. Spekulanti se povečini izgovarjajo na previsok odkup živine. Toda za zglede naj jim bodo vsa naša malo gospodarstva prve in druge skupine, ki res vestno izpolnjujejo plan obvezne reje živine in ga povečini tudi presegajo. Ljudski odbori so dolžni, da strogo spremljajo plan obvezne reje živine in takoj

ukrepajo proti vsem zaviralcem tega plana.

Skrajno malomaren odnos do obvezne reje je pokazalo 5 krajevnih odborov v okraju Ilir. Bistrica, ki še do 1. decembra niso izdali odločb o obvezni reji živine. To je istočasno dokaz, da pristojni okrajni odbor ne vodi evidence o izvajanju tako važne planske naloge, še bolj kričeca pa je ta napaka, če upostevamo, da so morali vsi ljudski odbori koncem oktobra izvesti kontrolo, kako gospodarstva izpolnjujejo svoje obveznosti v živinoreji.

Gospodarstva bodo lahko dosegla postavljeni plan z rejo večjega števila naraščaja, z zamenjavo živine n. pr. težkih volov, za telice, odnosno krave, z nakupom ustrezne živine in podobno. Naloga ljudskih odborov pa je, da strogo preprečujejo nedovoljeno »šern« klanje živine in da pravilno odбирajo živino za zokol.

Prvi pregled obvezne reje, ki je bil ob koncu oktobra, je bil v splošnem prav slabo opravljen. Krajevni odbori bi morali z zastopniki množičnih organizacij ugotoviti stanje živine pri vseh gospodarstvih. O teh ugotovitvah bi morali razpravljati na zborih volivcev. In v kolikor pri dosedanjih pregledih to ni bilo storjeno, je treba zamujeno popraviti pri bodočih pregledih. Z. K.

Uspeh zidarskih trojk v Zagrebu

Med gradnjo velikega svinjaka podjetja »Vetseruma« v Zagrebu, sta zidarski trojki Mirka Jurčić in Stjepana Sandora dosegli posebne uspehe. V eni uri in dvanajst minut sta trojki zidali 13 kubičnih metrov zidu. Norma je bila 1.80 m³. Na ta način sta obe trojki preokorčili normo za 523%, a po starem načinu dela sta izvršili isto nalogo s 18009%.

Naloge voditeljev izobraževalnih tečajev

Izobraževalni tečaji po vsej Sloveniji so zadnje dni odzveli in se številno obiskovalce stalno dviga. Naloga vodstev tečajev je sedaj, da se najlaže poveže z vsemi množičnimi organizacijami v kraju in okrajnih komisijami, ki naj sproti obveščajo o vseh potrebah in problemih tečajev. Uspehi tečajev pa bodo odvisni predvsem od pravilnega vodstva, ki mora opravljati naslednje naloge:

- a) Voditi tečno evidenco o obisku in pošiljati redno mesečno statistiko svjetni okrajnemu odboru (komisiji).
- b) Poročati sproti, katere množične organizacije pri tečajih najbolj pomagajo.
- c) Imeti s predavatelji tedenske seanke, z njimi analizirati posamezne teme predavanj, vprašanja in želje posameznikov.
- d) Posiljati poročila okrajnemu odboru o ugotovitvah in gibanjih tečajev.
- e) Predavatelje, ki niso domačini, se posebej je vnaprejš opozorjati na posebnosti kraja, da bodo te lahko pri predavanjih upostevali in pravilno usmerjati diskusijo.
- e) Voditi redno dnevnik dela, v katerem si naj zapisujejo vse pripombe in dela na tečaju in tečajnikov.
- f) Skrbeti, da so predavanja dovolj poljudna in razumljiva in da obiskovalci čimveč pridobijo.
- g) V primeru, da je številno obiskovalcev visoko in da ti želijo ločena predavanja, posebej za mladince in posebej za odrasle, naj se ustanovi vzporedno teča za vsako skupino.
- h) Svjetim okrajnim odborom ljudske prosvete morajo redno poročati o uspehih tečajev in najboljših tečajnikih.
- i) Pristojne krajevne ljudske odbore, ki so dolžni skrbeti za razsvetljavo in ostale materiale potrebne, morajo pravčasno opozarjati na njihovo dolžnost, da ne bo nepotrebnih kritiktev tečajev.

Tam, kjer tečajniki še niso prejeli zvezkov, jih je treba takoj dvisniti v knjižarnah Državne založbe Slovenije na okrajih. — Izvršni odbor Ljudske prosvete Slovenije

PO SLOVENIJI

NOVA GORICA. Na Srebrnjem trgu v Solkanu so 2. decembra slovesno sprejeli 4. goriško mladinsko brigado »Mirke Ciglic«, ki se je vrnila šestkrat udarna in petkrat pohvaljena s avtocest. Brigada je bila ena izmed prvih, ki je sprejela obveznost, da bo podaljšala delo na cesi za en mesec. Eno tretjina brigadnikov si je priložila udarsko značko, med temi je tudi 21 mladink. Brigada je v trimesečnem delu presegla normo povprečno za 290%. Najboljša je bila petorka »Simona Kos« pod vodstvom Leonore Brundola. J. P.

SLOVENJGRIADEC. Pred dnevi so se zbrali v menzi tovarne usnja v Slovenjgriadi vsi uslužbeni uprave gozdarstva in drugega avtopodjetja »Adria« v Kopru so na svojem običnem zboru pregledali dosedanje delo, obnem pa sprejeli nalogo za leto 1950. Člani podružnice so imeli letno 10 množičnih in 15 sindikalnih sestankov. Napravili so izlete v Ljubljano, za Bled, na Reko in v Zagreb. Letos so opravili 4.290 prostovoljnih delovnih ur, za leto 1950 pa je obveščali, da jih bodo opravili 5.900. Podružnica ima tudi 10 udarnikov. Člani sindikalne podružnice »Adria« so sklenili povečati splošni proizvodni načrt za 50%.

Način je dobili temperaturo do 70° C, torej za 60° C več, kot je temperatura navadne vode. Francoski znanstvenik dr. Barjot je ugotovil, da se da izkoriščati tudi »plota« ledenih plošč v severnih morjih. Prav za prav je mišljena je toplotna razlika med tekočo vodo pod ledenimi plastmi, ki je nad ničlo, in površino ledenih plošč, ki so izpostavljene mrzlim vetrovom in imajo okoli -22° C. Posrednik med tema dvema toplotnima razlikama je tekočina butan, ki se lahko hitro izpremeni v paro v steklih brizgajcah, katere ogreva otok vode izpod ledenih plošč, nato pa žene turbine. Obstaja možnost, da bo na ta način nastala vzdolž sibirskih, norveških in kanadskih obal vrsta polarnih tovarn ter se bo spremenila doslej pušta pokrajina v industrijsko.

V poslednjem času pa so nastali tudi načrti za izkoriščanje notranje toplotne zemeljske krogle. O tem je nedavno poročal francoski Akademiji prirodoslovnih znanosti učenjak Albert Caquot. Narava je »svklsdiščila« v zemeljskih globinah velike količine toplote. Čim globlje kopljemo, tem topleje postaja: temperatura se dvigne povprečno na vsakih 32 m za 1° C. Ne daleč od zemeljske površje je svroč vodnjake, od koder lahko črpamo velikeanske množine energije.

Stopiče — primer socialistične fizkulture na vasi

Tudi za letošnje sezono se člani društva marljivo pripravljajo. Telovadni sta je vzorno urejena. Smučarska sekcija je priredila smučarski mnogoboj in začela z rednim treningom. Jesenski crossa se je udeležilo 325 telovadcev. Na občnem zboru so ugotovili, da je staro igrišče za kosarko, ki služilo igrišče za kosarko, prostor za telovadbo in odbojko bodo razširili in zboljšali svoje vrste pa bodo pritegnili vse vašane iz bližnje in daljnje okolice. Marljivo delo Štopičev in občinski fizkulturni odbor pohvalili in jim izrazili vse priznanja.

Veliki delovni in fizkulturni uspehi pa so imeli še druge ugodne posledice.

»Besede mičejo, zgledi vlečejo«, so derjali sosedni vašani, ko so videli postojanske Štopičane, ki se veselo slovesno zmag Zarahi tega so sklenili, da bodo v prihodnjem letu pokazali, kaj zmorejo, kajti tudi oni hočejo postati vredni fizkulturniki Titove Jugoslavije.

Dvojni številka »Sahac«

Izšla je 6.-7. številka »Sahac«, glasila Sahovske zveze Slovenije. Zvezek ima poročila o mednarodnem Šehcner termelem spominskem turnirju na Durjanju, o matchu dr. Trifunović-Najdorf o polfinalnih turnirjih v vrtnjaki Banji Splitu in Hercegovine ter o mladinskim državnem prvenstvu v Nisu. Nadalje so v številki kotiček za pouk, problemski sah, poročila o turnirjih prvokategornikov v Kumanovu in Obrodu ter o moštvenem kvalifikacijskem turnirju v Banja Luki. Objavljena je kategorizacija sahovskih igralcev Slovenije, statut Sahovske zveze Jugoslavije in več različnih partij.

DAMSKI GAMBIT

Beli: Szabo : Crni: Tartakower Benetke 1944
1. d2—d4, d7—d5, 2. Sg1—f3, Sg8—c6, 3. c2—c4.
4. d4e5, Ff8—d4+, 5. Lc1—d2, d5c4, 6. Kc2—g2.
Beli si ne dela skrbi zaradi vrčnega kmeta in se mirno razvilja. Kmet c4 je tako slab, da bo slej ko prej padel.

3... e7—e5.
Nova poteza, ki se pa ne obnese. Crni si obeta živahnogo igro, ki mu stih no leži.
4. d4e5, Ff8—d4+, 5. Lc1—d2, d5c4, 6. Kc2—g2.
Beli si ne dela skrbi zaradi vrčnega kmeta in se mirno razvilja. Kmet c4 je tako slab, da bo slej ko prej padel.
5... Lb4—d2+, 7. Sbl: d2, Dd8—d5. Crni se misli polakomintiti še kmeta na e4. Istočasno brani z damo napadnega kmeta na c4. Toda dama sredi šahovnice ni v otvoritvi nikdar posebno varna, ker je izpostavljena napadam črnih prišiljenih vzev in lovcev kralja in kralja.
8. Lf1—g2, Sc6e5, 9. 0—0, Se3f3+.
Crni je zdaj prisiljen vzeti na f3. če hoče obdržati kmeta. Na 9... Le6, 10. Se6:De6, izgubi črni kmeta na b7. 11. Dd8: f3, Dd5—b5, 11. Dd1—c2, Lc8—f2, b2—b3.
Ta poteza ovreže nabeč črnega. Beli bo odprl vse linije in izkoristil slab razvoj črnega za napad na črnega kralja. Na 12... c6b3: dobi beli s 13. Dc7: kmeta nazaj in ima še veliko bolje pozicijo.
12... Sg8—f6, 13. b3c4, Dd5—a6. Dama je spet na begu.
14. Ta1—b1, Ta8—b8.
Beli je brojil Te8: in črni bi izgubil Te8+.

15. Tbl—b4
grozi Ta4 z izgubo kmeta.
15... Le6—d7, 16. Sd2—e4, Sf6e4, 17. Lf3:e4, Ld7—c6.
Črni bi rad zamenjal neprijetnega blega lovca. Črni ne more rokirati, ker bi izgubil kmeta h7.
18. c4—c5, Lc6:e4, 19. Tb4e4+, Ke8—f8.
Beli je preprečil črnemu rokado in izločil iz igre trdnjavo na h8. S tem se je delno odločena, ker bo beli napad nezagraden.
20. Tf1—d1, Da6—c6, 21. Te4—d4, Td8—d8, 22. Td4—d7, g7—g6.
Crni polizkusa umakniti kralja na g7 in osvoboditi svojho trdnjavo. Beli mu to prepreči.
23. Dc2—c3, Th8—g8, 24. Td7—d8. Beli grozi 25. Te8+:. Ke8:, 26. De5+De6 27. Dc7:.
24... Tg8—g7, 25. Td8:e8+, Dc6:e8. Če vzevno, črni s kraljem, pade trdnjava e7.
26. Dc3—f6!
Crni se vda, ker ne more več preprečiti Td8 z izgubo dame. Szabo je izvršeno izkoristil slabo otvoritev nasprotnika.
Opombe: V. Slokan.

DVBOJ SLOVENIJA : VOJVODINA

Beli: Blinc Crni: Segl
(I. kolo, igra no, 1. decembra 1949)
1. d4 d5, 2. e4 e6, 3. Sc3 e6, 4. e4 Lxb4, 5. Sxe4 Lb4+, 6. Ld2 Dxd4, 7. Dxd4 Dxd4+, 8. Lc2 Sa2, 9. Lc3 f6, 10. Dd3 Sg6, 11. Lf6: g6, 12. 0—0—0 Tg8, 13. Sg6—f5, 14. Dd8+ Kf7, 15. Dd8 Df4+, 16. Td2+ Dxc4+, 17. Kbl Dxd1+, 18. Ka1 Dg4+, 19. Td1 Dxd1+, 20. Lxd1 Sd4, 21. Dxb7 Kg8 Crni se vda.

NOVI VIRI ENERGIJE

Sonce je vir življenja in gibanja na zemlji. Povzroča izhlapevanje morske vode, ki se izpremeni v padavine, te pa v »beli premog«. Premog in petrolej sta sončna toplota, ki je »svklsdiščena« od davnih dni. V zadnjem času izkoriščajo sončno toploto s pomočjo »morskih termičnih tovarn«. Izmed virov energije, ki jih sedaj izkoriščamo, je samo eden, ki ne izvira od sonca: to je gibanje plime in oseke, ki ga povzročajo druga nebesna telesa. Izraba energije ni vedno enaka. Parna lokomotiva izrabl samo 12—13% energije, turbina 15%, eksplozivni motor 20—26%, Dieselov motor 30 do 40%.

Vprašanje izrabe ni pomembno le pri toplotnih virih, ki so zelo bogati, n. pr. pri vodi na površjih tropskih morij. Tam odstrani nedostatek velika množina tekočine. Na tej osnovi obrabujajo »oceanske parne tovarne«, ki izrabljajo toplotno energijo morij, prav tako pa tudi »tovarne s črnimi bazenji in nenavadne »tovarne s toploto ledenih plasti v severnih morjih.

V določeni okoliščinah nudi narava zelo visoko temperaturo, ki jo izkorisčajo s sodobnimi tehničnimi napravami. To so n. pr. »sončne tovarne« v Sahari in v Kaliforniji ter turbine, ki jih žene srdeči premog, t. j. para, ki se dviga iz vulkanski tal. Tovarne na pogon z srdečim premogom obstajajo v Italiji pri mestu Larderello v Toscani in v Sonomi (ZDA), pripravljajo jih pa tudi v Južni Ameriki. Zlasti pa so to vrste tovarne primerne za Japonsko, ki je dežela vulkanov in rečna na premogov. V teku so velika raziskovanja naravnih virov pare. Na otoku Izu blizu Jokohame nameravajo zgraditi tovarno, ki bo oskrbovala ves otok z električno energijo. Prav tako preizkušajo možnost uporabljanja vročih plinov, ki se dvigajo iz Vezuva.

Vsaki kvadratni meter zemeljske površine, na katerega padajo sončni žarki napvčinno, sprejme v 1 uri 1200 velikih kalorij. V Sahari dobi vsak m² zemlje toploto, ki ustreza dnevno količini 1.5 kg premoga. Zdad proučujejo načrte, kako bi izkoristili toploto s pomočjo naprav z oljem, ki bi ga segrela cilindrična zrcala od 300° C, nato pa bi na to olje vlivali vodo, da bi se hipoma izpremila v paro ter da gnala turbine.

Računajo, da predstavlja toplota, ki je pod Francijo do globine 2000 m, dvanajstkratno kalorično vrdnost vseh zalog premoga, ki ga ima ta dežela. Toplota, ki je »svklsdiščena« do globine 7000 m, pa je 800krat večja. Kopanje do teh globlin ni fantazija, ker dosega s posebnimi diamantsnimi svdrili več ko 5000 m.

Glavna misel tega načrta je sledeča: Površinska voda (reka) ki ima 10° C, je speljana v zelo velik vodnjak, ki sega do globine 2000 m, kjer je skalovje zelo razpokano. Tam se voda pod pritiskom razširi skozi razpoke vročega skalovlja, nato pa skozi drug vodnjak, — pra za prav nato — vrne na zemeljsko površje. Postopek je slinčen kot pri napravi za centralno ogrevanje.

V globini 2000 m bi imela voda temperaturo 70° C in bi uporabljali za njeno izkoriščanje stvarne stolpe. Če pa bi izkopali rov do globine 7000 m, kjer imajo skale temperaturo 220° C, bi dobili sijajno industrijsko paro.

6. DANES OB 17

OBCNI ZBOR GRAFCARJA v prostorih Doma sindikatov, Ljubljana, Miklošičeva cesta

Telovadno društvo V — Sererejev dom ima svoj redni letni občni zbor v ponedeljek, 19. decembra ob 20. v Domu Ljuba Serereja. Za člano udeležba obvezna. Prijatelji društva Vabljani.
Namizno-teniška zveza Slovenije določa naslednji razpored ligaškega tekmovanja za soboto in nedeljo 17. in 18. t. m.: Klavivar : Slovian moski, mladinci, sobota zvečer; Polet : Litostroi, moski, sobota zvečer; Zelezničar Mb : Litostroi, moski, sobota zvečer; Polet : Slovian, moski, nedelja dop.; Zelezničar Polet : Zelezničar Lj, Srbi, v. m. moski, Mb : Slovian, moski, mladinci, nedelja dop.; Polet : Zelezničar Lj, moski, ženske, nedelja popoldne; Zelezničar Mb : Zelezničar Lj, moski, ženske, mladinci, nedelja popoldne; Brešča : Krin, moski, nedelja, dopoldne; Bračič : Gregorič, Mb, skil, nedelja, dopoldne. — Vse igre so v kraju in prostoru urvoimeovanega društva.
Na namizno teniškem turnirju vladnih ustanov je sodelovalo 32 mladincev, Med posamezniki je zmagal Balan pred Perparjem, med mladinkami pa Erberja, ki je v finalni igri premagala Fridig Zdenko. Prehodni mostvini po kal si se osvojilo moštvo predsedstva viede.

